

MAKÓW MAZOWIECKI, 2025

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA MAKÓW MAZOWIECKI

2025-2035

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Wprowadzenie.....	6
1.1 Uwarunkowania prawne	6
1.2 Metodyka opracowania Strategii	7
1.3 Komplementarność.....	9
1.3.1 Spójność Strategii ze strategią rozwoju województwa	10
1.3.2 Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	12
1.3.3 Spójność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi	15
1.4 Charakterystyka Miasta Maków Mazowiecki	19
1.5. Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta	20
1.5.1 Aspekty społeczno-demograficzne	20
1.5.2 Aspekty gospodarcze	23
1.5.3 Aspekty przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe.....	25
1.6 Analiza SWOT	28
2. Część strategiczna	31
2.1 Wizja i misja rozwoju miasta w perspektywie do 2035 roku	31
2.2 Cele strategiczne rozwoju miasta i kierunki działań podejmowanych do ich osiągnięcia	33
Optymalizacja kosztów utrzymania placówek.2.2.2 Cel strategiczny 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości.....	40
2.2.3 Cel strategiczny 3. <i>Miasto rozwijające się w sposób harmonijny, łączące ład przestrzenny z funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi</i>	44
2.2.4 Kluczowe projekty realizujące cele strategiczne	48
2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	49
2.3.1. Struktura sieci osadniczej w mieście	50
2.3.2. Główne elementy infrastruktury społecznej	52
2.3.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	53
2.3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej	55
2.3.5. System powiązań przyrodniczych	56
2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	59
2.4.1 Kierunki zmian.....	59
2.4.2 Zasady	62
2.5 Rezultaty planowanych działań.....	67
3. System wraźnia Strategii.....	72
3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii.....	72

3.1.1 Realizacja strategii.....	72
3.1.2 Monitoring	74
3.1.3 Ewaluacja	74
3.1.4 Aktualizacja	75
3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	75
3.3 Finansowanie Strategii.....	76
3.4 Ewaluacja ex-ante	77
3.4.1 Kompletność	77
3.4.2 Trafność.....	79
3.4.3 Spójność wewnętrzna	80
3.4.4 Spójność zewnętrzna	80
3.4.5 Skuteczność i efektywność.....	81
3.4.6 Podsumowanie.....	81
Załącznik 1. Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego	82

Wstęp

Strategia Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035 to dokument o charakterze strategicznym, opracowany w celu wyznaczenia kierunków rozwoju miasta na nadchodzące lata. Stanowi narzędzie wspierające władze lokalne w efektywnym zarządzaniu zasobami i potencjałami Miasta Maków Mazowiecki, z jednoczesnym uwzględnieniem występujących barier rozwojowych. Dokument został przygotowany w oparciu o model partycypacyjno-ekspercki, z udziałem przedstawicieli Urzędu Miejskiego, mieszkańców oraz ekspertów zewnętrznych.

Strategia składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej omówiono ramy prawne i kontekst rozwoju na poziomie krajowym i regionalnym oraz wskazano główne przesłanki dla działań strategicznych. Fundamentem do ich określenia była szczegółowa diagnoza obecnego stanu miasta, która pozwoliła zidentyfikować kluczowe problemy oraz potencjały rozwojowe. Opracowanie strategii oparto na szerokich konsultacjach społecznych – przeprowadzono m.in. ankiety i warsztaty z mieszkańcami, co umożliwiło uwzględnienie lokalnych perspektyw w analizie.

Drugą część Strategii stanowi opracowana na podstawie diagnozy część strategiczna, zawierająca wizję rozwoju Miasta Maków Mazowiecki do 2035 roku, cele oraz kierunki działań prowadzące do jej osiągnięcia. Trzecia część dokumentu dotyczy wdrażania strategii – opisano w niej mechanizmy realizacji, monitorowania, oceny efektów oraz możliwości aktualizacji, a także potencjalne źródła finansowania.

Strategia ta wyznacza podstawowy kierunek dalszego rozwoju miasta i stanowi ważne narzędzie dla samorządu w zarządzaniu lokalnym rozwojem oraz reagowaniu na pojawiające się wyzwania. Jej realizacja ma na celu usprawnienie funkcjonowania miasta oraz poprawę jakości życia jej mieszkańców.

1. Wprowadzenie

1.1 Uwarunkowania prawne

Podstawę prawną do opracowania *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* stanowi Uchwała nr IX/52/2025 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 27 lutego 2025 r. w sprawie: przystąpienia do sporządzenia *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (opublikowana 12 marca 2025 r. w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego).

Struktura niniejszej strategii uwzględnia zapisy Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.), która stanowi w art. 10d pkt 3, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

1. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym;
2. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3. oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4. model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:
  - a. strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
  - b. system powiązań przyrodniczych,
  - c. główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
  - d. główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;
5. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:
  - a. zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
  - b. zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
  - c. kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,
  - d. zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130),
  - e. zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,

- f. kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
  - g. zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
  - h. zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
  - i. zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
  - j. zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
6. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań;
  7. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
  8. system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
  9. ramy finansowe i źródła finansowania.

Niniejsza strategia zawiera wszystkie obligatoryjne elementy, uwzględniając uwarunkowania miasta w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Dokument składa się z części tekstowej oraz graficznej - zawierającej model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście oraz obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań.

1.2 Metodyka opracowania Strategii

Tabela poniżej prezentuje elementy składające się na metodykę opracowania niniejszego dokumentu.

Analiza desk research

Analiza desk research obejmuje analizę danych zastanych - ogólnodostępnych danych zawartych w dokumentach diagnostycznych i planistycznych w wymiarze lokalnym i regionalnym oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. Analizie poddano również zbiory danych statystycznych, które gromadzi Bank Danych Lokalnych GUS, a ponadto Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim, Powiatowy Urząd Pracy w Makowie Mazowieckim.

Badania ilościowe	Partycypacja społeczna w dokumentach strategicznych jest niezwykle ważna, gdyż pozwala na poznanie nie tylko opinii mieszkańców na temat funkcjonowania miasta, ale również umożliwia rozpoznanie ich potrzeb, widocznych deficytów oraz oczekiwań. Dzięki temu możliwe jest trafne wypracowanie założeń strategicznych, kierunków działań oraz przedsięwzięć do realizacji. W celu poznania opinii mieszkańców zdecydowano się na przeprowadzenie ankiety w formie papierowej i elektronicznej w lutym i marcu 2025 r. W badaniu udział wzięło 41 mieszkańców, którzy zostali poproszeni o ocenę funkcjonowania miasta w poszczególnych obszarach tematycznych, wskazanie jej mocnych i słabych stron oraz przewag konkurencyjnych.
Badania jakościowe	Badania tego typu przyjęły formę warsztatów moderowanych przez ekspertów SWIG DELTA PARTNER. Zostały przeprowadzone w celu zebrania pogłębionych informacji na temat zachodzących zmian oraz uwarunkowań rozwojowych mających wpływ na Miasto Maków Mazowiecki. Badania przeprowadzono w kwietniu 2025 r. wśród urzędników, radnych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych oraz zainteresowanych mieszkańców.
Analiza SWOT	Celem analizy SWOT jest usystematyzowanie zebranych wcześniej informacji, które podzielono na cztery grupy: określające wewnętrzne czynniki (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia rozwojowe), mające wpływ na rozwój Miasta Maków Mazowiecki. Analiza SWOT stanowiła punkt wyjścia do sformułowania celów i kierunków rozwoju zawartych w dokumencie.
Opracowanie wizji i misji	Na podstawie diagnozy i analizy SWOT nakreślono misję miasta, będącą ogólnym kierunkiem działań władz miasta oraz wizję stanowiącą opis pożądanego stanu miasta w perspektywie długookresowej.
Sformułowanie celów rozwoju i kierunków działań	Cele i kierunki działań stanowią kluczową część strategii rozwoju. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wyodrębniono cztery obszary planowania: sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną oraz klimatyczno-środowiskową. Wypracowane cele i kierunki działań stanowią plan interwencji, którego realizacja przyczyni się do osiągnięcia docelowego stanu miasta w 2035 r., wyrażonego w wizji.
Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi zilustrowanie kluczowych założeń Strategii, poprzez schematycznie przedstawienie docelowego obrazu miasta w perspektywie 2035 r., uwzględniając kluczowe uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne. Za jego pomocą zaprezentowano główne elementy interwencji strategicznej, a jego forma graficzna przyczynia się do łatwiejszego odbioru określonych kierunków rozwoju i wypracowanej wizji.

Opracowanie części wdrożeniowej	W tej części skupiono się na mechanizmach monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii. Ponadto, w tym rozdziale zawarto informacje na temat podmiotów zaangażowanych w realizację strategii, ich roli oraz zasady współpracy, a także potencjalnych źródeł finansowania realizacji założeń strategii.
Konsultowanie i opiniowanie projektu strategii	W oparciu o przepisy, projekt strategii podlega konsultacjom społecznym, w wymiarze horyzontalnym i wertykalnym. Podmiotami uprawnionymi do zaopiniowania strategii są sąsiednie gminy i ich związki, lokalni partnerzy społeczno-gospodarczy, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Warszawie, Zarząd Województwa Mazowieckiego, a także mieszkańcy, którzy wyrazili chęć zgłoszenia swoich uwag do projektu strategii.
Przeprowadzenie procedury środowiskowej	Jest to ostatni etap prac nad strategią. Zapisy strategii podlegają weryfikacji przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie, którzy wskazują czy zaproponowane w dokumencie przedsięwzięcia uwzględniają kwestie związane ze środowiskiem w wystarczającym stopniu i czy jednak koniecznym jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko.

1.3 Komplementarność

Rozdział odnosi się do art. 10f. ust. 2. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.): *Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.*

Cele strategii rozwoju gminy powinny być spójne z założeniami rozwojowymi dokumentów wyższego szczebla, co pozwala na dopełnianie i uzupełnianie działań realizowanych w ramach dokumentów obowiązujących na poziomie krajowym, regionalnym oraz zachowanie wysokiego poziomu spójności realizowanej polityki rozwojowej. Niniejsza strategia jest komplementarna wobec zapisów dokumentów takich jak m.in.:

- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),*
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,*
- *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze,*
- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego,*
- *Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku.*

1.3.1 Spójność Strategii ze strategią rozwoju województwa

Strategia rozwoju województwa stanowi kluczowy dokument planistyczny, określający cele, kierunki i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym. Strategia ta pełni funkcję pomostową pomiędzy celami krajowej polityki rozwoju a działaniami podejmowanymi na poziomie lokalnym. Stąd też istotne jest zapewnienie spójności między gminną a wojewódzką strategią rozwoju.

W rezultacie ocena zgodności strategii gminy z pozostałymi dokumentami strategicznymi wyższego rzędu (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, Umowa Partnerstwa, programy operacyjne UE itp.) ma charakter pośredni: została już dokonana na etapie formułowania strategii wojewódzkiej. Ustawa nie nakłada zatem na gminę obowiązku sporządzania rozbudowanej, wielowarstwowej analizy zgodności z każdym z tych dokumentów osobno – wystarczające jest wykazanie, że lokalne cele, kierunki działań oraz przedsięwzięcia wpisują się w priorytety określone przez strategię rozwoju województwa. Tym samym spełniony zostaje wymóg hierarchii dokumentów strategicznych, a jednocześnie zachowana zostaje przejrzystość i operacyjność opracowania.

Podkreślenie roli strategii wojewódzkiej w kształtowaniu polityki regionalnej i lokalnej pozwala również wskazać, że to na jej podstawie samorząd województwa przyznaje wsparcie finansowe, kształtuje instrumenty terytorialne (np. ZIT, RIT) oraz opiniuje projekty strategii rozwoju gmin. Dlatego też, analizując spójność naszej strategii z dokumentami zewnętrznymi, koncentrujemy się na warstwie regionalnej, uznając ją za kluczowy łącznik pomiędzy poziomem krajowym a lokalnym.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze została przyjęta Uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r. To kluczowy dokument o charakterze strategicznym na szczeblu regionalnym, który określa główne cele oraz priorytetowe kierunki działań, a także zakłada narzędzia niezbędne do ich wdrażania w kontekście rozwoju województwa mazowieckiego w nadchodzących latach. Stanowi on podstawę do tworzenia strategii rozwoju poszczególnych miast i gmin w regionie. Wizja regionu zarysowana w Strategii to: „Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie”. Z kolei cel główny brzmi: „Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska”. Cel ten ma zostać zrealizowany za pomocą pięciu celów strategicznych oraz określonych w ich ramach kierunków działań.

Tabela 1. Cele strategiczne i kierunki działania strategii wojewódzkiej

Cele strategiczne	Kierunki działania
KONKURENCYJNE I INNOWACYJNE MAZOWSZE Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości 2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji 3. Cyfryzacja gospodarki 4. Rozwój konkurencyjnej gospodarki 5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich
DOSTĘPNE I MOBILNE MAZOWSZE Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni 8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotywowanemu 9. Udrożnienie systemu tranzytowego i ograniczenie ruchu tranzytowego na pozostałych trasach
ZIELONE, NISKOEMISYJNE MAZOWSZE Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska 11. Proekologiczna transformacja energetyki 12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu 13. Poprawa jakości środowiska 14. Podnoszenie efektywności energetycznej
MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców 18. Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki 19. Włączenie i integracja społeczna
MAZOWSZE BOGATE KULTUROWO Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego 21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa 22. Upowszechnianie kultury i twórczości 23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, s. 55-73.

Strategia Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035 wykazuje komplementarność wobec zapisów *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze* w każdym z wymienionych wcześniej celów strategicznych, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Zakres komplementarności Strategii Rozwoju Maków Mazowiecki lata 2025-2035 ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Cele Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	Cele Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki lata 2025-2035
KONKURENCYJNE I INNOWACYJNE MAZOWSZE Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Cel strategiczny 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości
DOSTĘPNE I MOBILNE MAZOWSZE Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Cel strategiczny 3. Miasto rozwijające się w sposób harmonijny, łączące ład przestrzenny z funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi
ZIELONE, NISKOEMISYJNE MAZOWSZE Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Cel strategiczny 3. Miasto rozwijające się w sposób harmonijny, łączące ład przestrzenny z funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi
MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Cel strategiczny 1. Miasto spójne społecznie zapewniające wysoką jakość życia mieszkańców Cel strategiczny 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości
MAZOWSZE BOGATE KULTUROWO Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	Cel strategiczny 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości

Źródło: *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*, s. 55-73.

1.3.2 Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198) wskazuje, że obszar strategicznej interwencji to: „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana

interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”.

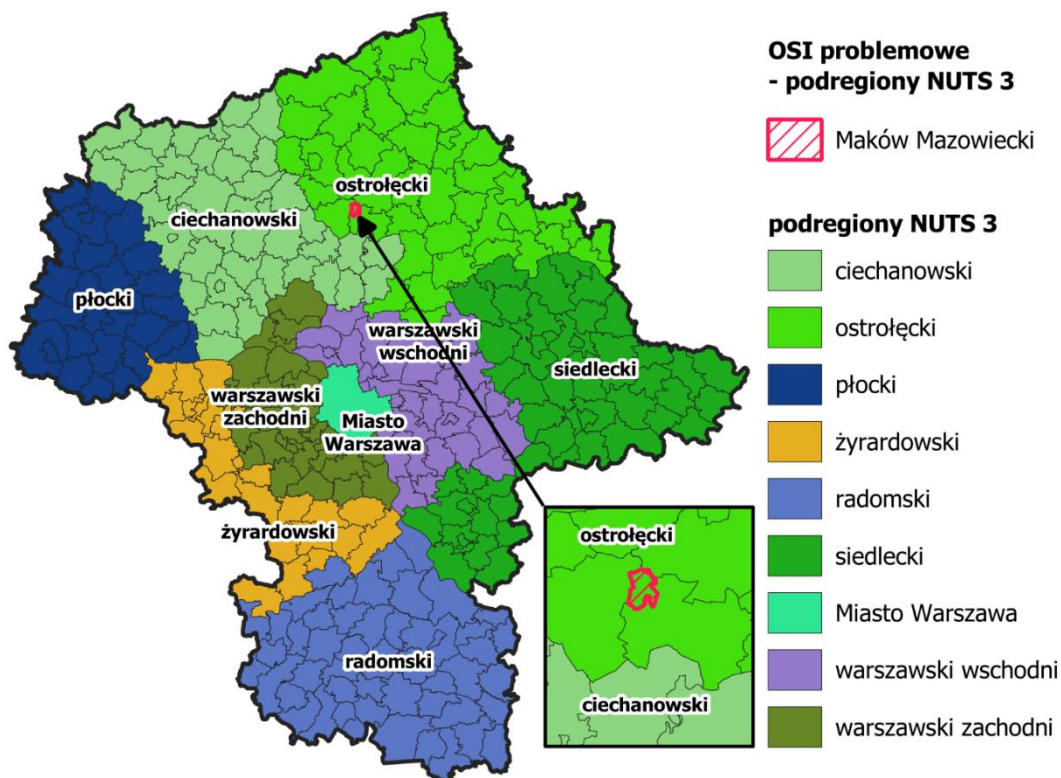
Zgodnie z *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)*, w *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+*. *Innowacyjne Mazowsze* wyróżniono na poziomie krajowym dwa typy obszarów strategicznej interwencji (OSI):

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

W odniesieniu do problemów i potencjałów rozwojowych województwa, w strategii wyznaczono również OSI na poziomie regionalnym:

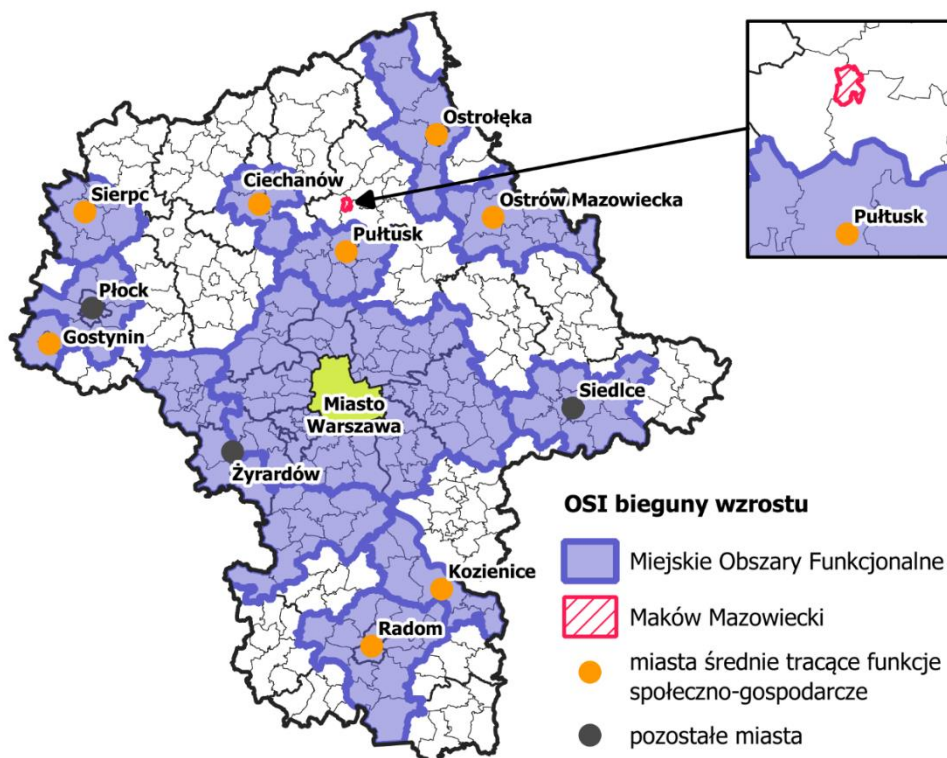
- problemowe – podregiony NUTS 3:
  - w regionie Mazowieckim regionalnym: ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, żyrardowski,
  - w regionie Warszawskim stołecznym: warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa,
- bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne:
  - miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu,
  - miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalnych biegunów wzrostu.

Grafika 1 OSI problemowe – podregionu NUTS3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Grafika 2 OSI bieguny wzrostu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Powiat makowski, którego częścią jest Miasto Maków Mazowiecki należy do podregionu ostrołęckiego, a zatem zaliczany jest do obszarów problemowych w regionie Mazowieckim regionalnym. Działania w ostrołęckim obszarze strategicznej interwencji skoncentrowane w ramach *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze* koncentrują się na wskazanych poniżej obszarach:

1. Poprawa dostępności obszaru poprzez:
  - a. rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych, uzupełnienie sieci przystankowej oraz zwiększenie liczby połączeń,
  - b. rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych.
2. Ochrona oraz wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego poprzez:
  - a. rozwój rolnictwa ekologicznego,
  - b. wykorzystanie potencjału przyrodniczego, w tym obszarów nadrzecznych i leśnych, na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe, np. agroturystyki,
  - c. modernizację istniejącej infrastruktury turystycznej oraz budowę nowych szlaków turystyki aktywnej,
  - d. rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych¹.

1.3.3 Spójność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Strategia Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035 jest spójna z dokumentami wskazanymi w Ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. 2024 poz. 1087 ze zm.), a konkretnie z art. 315 i art. 326 dotyczących procesów gospodarowania wodami, które wskazują na konieczność uwzględnienia ich w strategii rozwoju gminy. Niniejsza strategia jest spójna z zapisami dokumentów takich jak:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Plan gospodarowania wodami stanowi najważniejszy dokument z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. Miasto Maków Mazowiecki leży w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Środkowej

---

¹ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, s. 82.

Wisły. W poniższym zestawieniu zostały ujęte informacje wynikające z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły² dotyczące wód powierzchniowych.

Tabela 3. Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie Miasta Maków Mazowiecki

Kod JCWP	Nazwa	Status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny
RW200011265899	Orzyc od Tamki do ujścia	NAT - naturalna część wód	zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny stan chemiczny poniżej dobrego

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>, dostęp: 22.05.2025.

Poniżej przedstawiono nazwy działań podstawowych wyróżnionych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, które zostały przypisane do JCWP na terenie Miasta Maków Mazowiecki.

Tabela 4. Działania podstawowe przypisane do JCWP zlokalizowanych na terenie Miasta Maków Mazowiecki

Kod JCWP	Działania podstawowe
RW200011265899	- Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50) - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>, dostęp: 22.05.2025.

Miasto położone jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych JCWPd o kodzie GW200050. Określa się ich stan ogólny, chemiczny i ilościowy jako dobry. Wyznaczone cele środowiskowe dla JCWPd nie wykazują zagrożenia nieosiągnięcia. Nie zaplanowano działań podstawowych dla tego JCWPd.

Tabela 5. Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie Miasta Maków Mazowiecki

Kod JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW200050	Dobry	Dobry	Dobry	Niezagrożona

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>, dostęp: 22.05.2025.

² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300)

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dorzecza Wisły

Nadrzędnym celem Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań minimalizujących zidentyfikowane zagrożenia. PZRP podlega aktualizacji co 6 lat, w myśl art.173 ust. 19 Prawa wodnego. W dniu 23 marca 2023 r. wszedł w życie Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. (Dz.U. 2022 r. poz. 2739).

W dokumencie tym wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z obowiązującymi Mapami zagrożenia powodziowego³ oraz Mapami ryzyka powodziowego, na terenie Miasta Maków Mazowiecki zostały wyznaczone obszary zagrożenia powodzią – wzdłuż rzeki Orzyc i w okolicach Zalewu Miejskiego. W oparciu o Mapę ryzyka powodziowego, na terenie Miasta Maków Mazowiecki wyznaczono obszary o ryzyku wystąpienia powodzi – o ryzyku wysokim 10% (raz na 10 lat). Mapy zostały przedstawione w załączniku nr 1.

Ryzyko powodziowe w Mieście Maków Mazowiecki Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego określa jako umiarkowane.

W *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* uwzględniono realizację zadań na rzecz zapobiegania powodzi w ramach kierunku działań 3.3.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest dokumentem planistycznym skupiającym się na zjawisku suszy. Wśród najważniejszych celów planu należy wymienić: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększenie retencji na obszarach dorzeczy, edukację i zarządzanie ryzykiem suszy, formalizację i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Według poszczególnych typów klas zagrożenia suszą, sytuacja dla Miasta Maków Mazowiecki przedstawia się następująco:

- zagrożenie suszą hydrogeologiczną – klasa I – słabo zagrożone;

---

³ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP, dostęp: 22.05.2025.

- zagrożenie suszą hydrologiczną – klasa II - umiarkowanie zagrożone;
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa IV – ekstremalnie zagrożone;
- zagrożenie suszą atmosferyczną – klasa III - silne zagrożone, południowy skrawek miasta – klasa IV – ekstremalnie zagrożone.

Według łącznego zagrożenia suszą, w większości tereny Miasta Maków Mazowiecki są zagrożone wystąpieniem suszy w stopniu silnym.

Dla miasta Plan przeciwdziałania skutkom suszy rekomenduje następujące przykładowe działania:

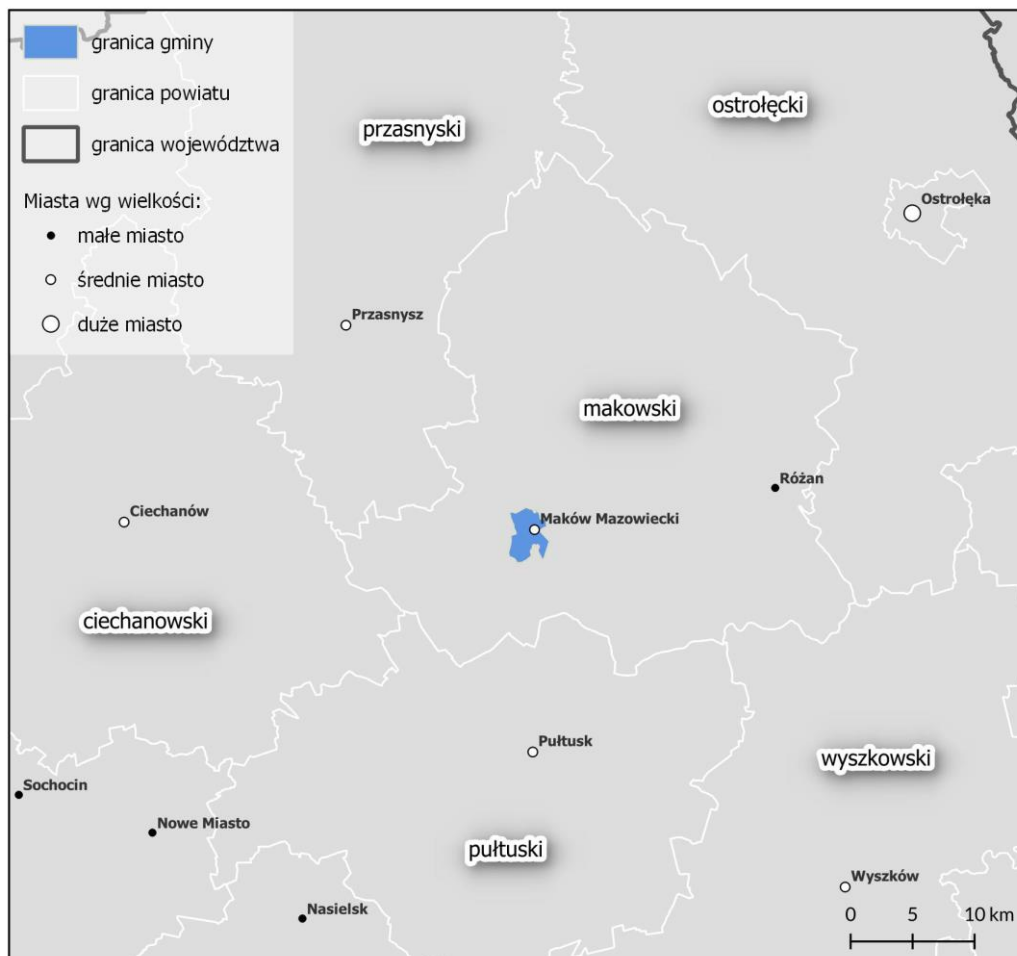
- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych;
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych;
- realizacja przedsięwzięć zmierzających o zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji;
- przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej.

W *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* uwzględniono realizację zadań na rzecz retencji wodnej w ramach kierunku działań 3.3. oraz określono związane z tym zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.

1.4 Charakterystyka Miasta Maków Mazowiecki

Miasto Maków Mazowiecki to gmina miejska położona w północnej części województwa mazowieckiego, w powiecie makowskim (miasto jest stolicą tego powiatu). Od północnego wschodu graniczy z gminą Czerwonka, od południowego wschodu i południa z gminą Szelków, od zachodu z gminą Karniewo. Zajmuje powierzchnię 10 km², którą w 2023 r. zamieszkiwało 8 939 osób.

Grafika 3 Położenie Miasta Maków Mazowiecki

Źródło: opracowanie własne

Miasto Maków Mazowiecki położone jest nad rzeką Orzyc, na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 60 z drogą krajową nr 57, czyli trasy turystycznej z Warszawy na Pojezierze Mazurskie. W mieście znajduje się Zalew Miejski, który oferuje warunki do relaksu, aktywności wodnych, rekreacji turystycznej oraz wędkarstwa. Miasto Maków Mazowiecki wyróżnia się ponadto bogatym dziedzictwem historycznym, o czym świadczą cenne zabytki, takie jak kościół parafialny pw. Bożego Ciała, pochodzący z przełomu XIV i XV wieku, oraz zabytkowy układ urbanistyczny miasta. Nierozerwalnie związana z historią Makowa Mazowieckiego jest również obecność społeczności żydowskiej. Do dziś zachowały się trzy

ważne obiekty związane z wyznaniem mojżeszowym: rytualna łaźnia, dom kahalny oraz dom modlitwy Bet-hamidrasz.

1.5. Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.), wskazującego, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198), przygotowanej na potrzeby tej strategii.

W celu wypracowania skutecznej interwencji strategicznej Miasta Maków Mazowiecki na najbliższe lata, przeprowadzono diagnozę jego sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. W ramach diagnozy dokonano analizy danych statystycznych (źródło: BDL GUS) oraz ogólnodostępnych informacji dotyczących kluczowych sfer funkcjonowania miasta. Ponadto, istotnym źródłem informacji było badanie ankietowe przeprowadzone wśród jego mieszkańców, dzięki któremu możliwe było zdefiniowanie kluczowych problemów i potencjałów rozwojowych. Dane i informacje pozyskane na drodze diagnozy zostały uzupełnione i pogłębione w wyniku spotkań warsztatowych.

Synteza diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta stanowi załącznik do Strategii, natomiast w niniejszym rozdziale przedstawiono kluczowe wnioski, które następnie posłużyły do zdefiniowania aktualnego stanu Miasta Maków Mazowiecki oraz wyznaczenia głównych kierunków jego rozwoju w oparciu o jego zidentyfikowane mocne i słabe strony.

1.5.1 Aspekty społeczno-demograficzne

Demografia

Miasto Maków Mazowiecki w 2023 roku - według danych GUS - liczył 8 939 mieszkańców, co oznacza spadek liczby ludności o 11,3% w porównaniu z rokiem 2014. Prognozy demograficzne wskazują na niewielki wzrost populacji do 2035 roku – o zaledwie 1,4%. Miasto cechuje się starzejącą się strukturą ludności. Obserwuje się wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogóle populacji – z 24,3% w 2019 roku do 28,1% w 2023 roku. Zmiany te wpisują się w ogólnokrajowy trend starzenia się społeczeństwa, jednak w Mieście Maków Mazowiecki proces ten jest relatywnie zaawansowany. Sytuację pogarszają ujemny przyrost naturalny (-3,7 na 1 000 mieszkańców w 2023 roku) oraz ujemne saldo migracji (-7,2 na 1 000 mieszkańców), mogące świadczyć o niskiej atrakcyjności osiedleńczej miasta. W przeprowadzonych na potrzeby diagnozy badaniach ankietowych 56,1% respondentów zadeklarowało, że nie zamierza zmieniać miejsca zamieszkania w najbliższych pięciu latach, niemniej jednak relatywnie duży odsetek badanych wskazuje Warszawę (14,6%) lub inną miejscowość w województwie mazowieckim (9,8%) jako potencjalne miejsce zamieszkania, co może stanowić

zagrożenie w kontekście dalszego odpływu młodszej i bardziej mobilnej ludności z Miasta Maków Mazowiecki.

Edukacja i wychowanie przedszkolne

W zakresie edukacji Miasto Maków Mazowiecki odznacza się wysokim poziomem dostępności usług oświatowych. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł w 2023 roku 145,0%, co oznacza, że do tutejszych przedszkoli uczęszczają również dzieci spoza Miasta Maków Mazowiecki. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych osiągnął poziom 133,5%, znacznie przewyższając wartości powiatowe i wojewódzkie. Jednocześnie wyniki egzaminów ósmoklasisty były lepsze niż średnia powiatowa, lecz nadal niższe niż wojewódzka, co wskazuje na potencjał do dalszej poprawy jakości kształcenia. Opieką żłobkową objęto 45 dzieci, co stanowi 21,1% populacji w wieku do 3 lat, co jest wartością zbliżoną do średniej wojewódzkiej i znacznie wyższą niż w powiecie. Na terenie miasta działają szkoły ponadpodstawowe, ośrodek szkolno-wychowawczy oraz poradnia psychologiczno-pedagogiczna, co umożliwia kompleksowe wsparcie edukacyjne i wychowawcze. Jednocześnie warto wskazać, że dostępność żłobków została oceniona negatywnie przez 51,2% respondentów przeprowadzonego na potrzeby diagnozy badania ankietowego. Wskazuje to na konieczność rozwoju infrastruktury opiekuńczo-edukacyjnej dla najmłodszych mieszkańców.

Pomoc społeczna

W obszarze pomocy społecznej zauważalny jest spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia – w 2023 roku było ich 361, o 15,1% mniej niż w 2019 roku. Jednak liczba beneficjentów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (720) nadal znacznie przewyższa średnią wojewódzką (271). Dominującymi przyczynami korzystania z pomocy były: ubóstwo, długotrwała choroba, bezrobocie i niepełnosprawność. Wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, z których w 2023 roku korzystało 36 osób. Jest to związane z procesem starzenia się społeczności. W kontekście pomocy społecznej warto wskazać, że na terenie miasta funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej – jednostka powiatu makowskiego. Daje to pole do współpracy na linii miasto-powiat w dziedzinie wspierania mieszkańców o szczególnych potrzebach.

Zasoby mieszkaniowe

W zakresie zasobów mieszkaniowych w latach 2019-2023 odnotowano wzrost liczby mieszkań o 1,8%, do poziomu ok. 3,9 tys. lokali. Wskaźnik liczby mieszkań na 1 000 mieszkańców wyniósł 434 – więcej niż w powiecie, lecz mniej niż w województwie. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w 2023 roku wyniosła 31,5 m². Liczba nowo oddanych mieszkań w przeliczeniu na 1 000

mieszkańców była niska (0,8), co może świadczyć o niewystarczającej aktywności inwestycyjnej. Całe Miasto Maków Mazowiecki objęte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co ułatwia prowadzenie polityki przestrzennej.

Ochrona zdrowia

Aż 68,3% respondentów badania ankietowego wśród mieszkańców Miasta Maków Mazowiecki oceniło źle lub bardzo źle dostęp do lekarzy specjalistów w mieście, a 48,8% – dostęp do lekarzy rodzinnych. Miasto dostrzega ten problem i zobowiązuje się do tworzenia warunków sprzyjających poprawie tej sytuacji, m.in. poprzez zachęty do osiedlania się lekarzy specjalistów w Makowie Mazowieckim oraz wspieranie infrastruktury medycznej w ramach posiadanych kompetencji. Miasto Maków Mazowiecki współpracuje także z powiatem makowskim, Narodowym Funduszem Zdrowia oraz prywatnymi placówkami, aby inicjować i wspierać rozwiązania mające na celu zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej.

Kultura

Miasto Maków Mazowiecki rozwija ofertę kulturalną i sportową. W 2023 roku – według danych GUS - odbyło się 153 wydarzeń kulturalnych, organizowanych przez dom kultury, w których udział wzięło ponad 22 tys. osób. Wzrasta liczba grup artystycznych. Mimo spadku liczby czytelników biblioteki (1 018 w 2023 roku), liczba wypożyczeń książek systematycznie rośnie. Wskaźnik aktywności sportowej mieszkańców (28,7 ćwiczących w klubach sportowych na 1 000 mieszkańców) przewyższa zarówno średnią powiatową, jak i wojewódzką. Jednocześnie warto wskazać, że dostępność atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży została oceniona negatywnie przez 65,9% respondentów badania ankietowego. Wskazuje to na konieczność rozwoju oferty spędzania czasu wolnego dla najmłodszych mieszkańców.

Maków Mazowiecki, uznany w dokumentach regionalnych za cenny krajobraz kulturowy, stanowi świadectwo wielowiekowej historii, w której spletały się tradycje mazowieckie z bogatym dziedzictwem wielokulturowym, w szczególności kultury żydowskiej, która współtworzyła tożsamość miasta aż do II wojny światowej. O unikalnym charakterze miasta świadczą nie tylko zabytki sakralne, takie jak kościół św. Józefa, ale także cenne elementy historycznego układu urbanistycznego oraz pozostałości kirkutu, które przypominają o tragicznych losach społeczności żydowskiej.

Bezpieczeństwo

W latach 2019-2023 liczba przestępstw utrzymywała się w granicach 300-330 rocznie, z wyjątkiem 2021 roku, kiedy stwierdzono ich aż 955. Od tego samego roku obserwowany jest spadek

wykrywalności przestępstw – z 96,8% do 83,6% w 2023 roku. Liczba zdarzeń drogowych w 2023 roku wyniosła 77 kolizji i 2 wypadki, zatrzymano 25 nietrzeźwych kierowców. Straż pożarna interweniowała 105 razy, głównie w związku z miejscowymi zagrożeniami i pożarami.

Kapitał społeczny

W zakresie kapitału społecznego w 2023 roku w mieście działały łącznie 44 organizacje pozarządowe – 7 fundacji i 37 stowarzyszeń, co daje wskaźnik 4,9 podmiotu na 1 000 mieszkańców. Jest to wynik lepszy niż średnia powiatowa, lecz słabszy niż wojewódzka. Działają tutaj m.in. stowarzyszenia kulturalne i sportowe, niektóre z nich – bardzo prężnie. Jednocześnie miasto cechuje relatywnie niska frekwencja wyborcza w ostatnich głosowaniach, która może pośrednio obrazować zaangażowanie społeczne mieszkańców.

Podsumowanie

Podsumowując, Miasto Maków Mazowiecki to miasto o relatywnie dobrze rozwiniętej infrastrukturze edukacyjnej, kulturalnej i społecznej, jednak zmagając się z poważnymi wyzwaniami demograficznymi i społecznymi. Starzejące się społeczeństwo, ujemne saldo migracji i niski przyrost naturalny stanowią główne zagrożenia dla jego przyszłości. Wymaga to przemyślanych działań w zakresie polityki społecznej, przestrzennej oraz wsparcia aktywności obywatelskiej i gospodarczej, które mogą zwiększyć atrakcyjność osiedleńczą i zatrzymać niekorzystne trendy demograficzne.

1.5.2 Aspekty gospodarcze

Gospodarka

W 2023 roku w Mieście Maków Mazowiecki funkcjonowały 1 224 podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON, co oznacza wzrost o 2,6% w porównaniu z rokiem 2019. Wskaźnik liczby podmiotów na 10 tys. mieszkańców wyniósł 1 369 i był wyższy od średniej powiatowej, jednak nadal niższy niż średnia dla Mazowsza, co może wskazywać na umiarkowaną intensywność działalności gospodarczej. Zdecydowaną większość (96,4%) podmiotów gospodarczych w Mieście Maków Mazowiecki stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. W mieście działało tylko 1 przedsiębiorstwo zatrudniające między 250 a 999 osób oraz 8 firm średniej wielkości (50–249 pracowników), co wskazuje na niewielki udział większych pracodawców w lokalnej strukturze gospodarczej.

Dominujące branże w strukturze gospodarczej Miasta Maków Mazowiecki to handel, budownictwo oraz tzw. pozostała działalność usługowa. W 2023 roku w handlu funkcjonowało 278 podmiotów,

w budownictwie 194, a w usługach gospodarstw domowych 119. Słabszy rozwój sektora kreatywnego⁴ – w porównaniu z powiatem i województwem – może świadczyć o ograniczonym potencjale innowacyjnym lokalnej gospodarki. Z drugiej strony Miasto Maków Mazowiecki osiągnęło lepszy wynik w liczbie firm działających w usługach wyższego rzędu⁵ (46,9 na 1 000 mieszkańców) niż powiat makowski, choć nadal pozostaje poniżej średniej wojewódzkiej.

Rynek pracy

Rynek pracy w Mieście Maków Mazowiecki charakteryzuje się przeciętnym poziomem zatrudnienia, a struktura zatrudnienia jest zrównoważona pod względem płci, z nieznaczną przewagą kobiet. Wynagrodzenia brutto w mieście były wyższe niż w powiecie, ale pozostawały poniżej średnich wojewódzkich i krajowych – przeciętna płaca wynosiła 6 947 zł, a mediana 5 799 zł miesięcznie. W 2023 roku zarejestrowanych było 581 osób bezrobotnych, co oznacza spadek o 5,2% względem 2019 roku. Udział bezrobotnych w populacji w wieku produkcyjnym wyniósł 11,9%, co stanowi wynik znacznie wyższy niż średnia dla województwa, lecz zbliżony do poziomu powiatowego. Odwróceniu uległa struktura bezrobocia pod względem płci – w 2023 roku więcej bezrobotnych stanowiły kobiety, co różni się od wcześniejszych lat, kiedy dominowali mężczyźni. Wysoki wskaźnik bezrobocia rejestrowanego świadczy o ograniczonej chłonności lokalnego rynku pracy i konieczności tworzenia nowych, stabilnych miejsc pracy, zwłaszcza w sektorach o wyższej wartości dodanej⁶.

Większość respondentów przeprowadzonego na potrzeby diagnozy badania ankietowego bardzo nisko oceniła dostępność miejsc pracy w Mieście Maków Mazowiecki (80,5%), możliwość uzyskania satysfakcjonującego zatrudnienia (85,4%) i wysokość wynagrodzeń (80,5%). Jedynie wsparcie udzielane przedsiębiorcom przez miasto zostało ocenione pozytywnie przez ponad połowę

---

⁴ Do sektora kreatywnego zalicza się działalność związaną m.in.: z produkcją artystyczną, usługami kreatywnymi, sztuką, modą, reklamą i marketingiem – sektor ten wpływa na innowacyjność lokalnej gospodarki, generując nowe pomysły, produkty i usługi, które stymulują rozwój innych branż oraz zwiększają konkurencyjność.

⁵ Usługi wyższego rzędu – usługi realizowane przez podmioty z sekcji J-R Polskiej Klasyfikacji Działalności, tj. z takich branż jak: Informacja i komunikacja, Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, Edukacja, Opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

⁶ Sektory o wyższej wartości dodanej – obszary gospodarki, w których wytwarzanie dóbr lub usług wiąże się z dużym udziałem wiedzy, innowacji, technologii i kapitału ludzkiego - w procesie produkcji powstaje relatywnie duża wartość dodana (różnica między wartością dóbr/usług a kosztem zużytych do ich wytworzenia surowców, materiałów czy energii); przykłady: przemysł wysokich technologii (high-tech), IT i oprogramowanie, usługi profesjonalne, przemysły kreatywne.

uczestników badania. Dane te potwierdzają trudną sytuację na lokalnym rynku pracy, ograniczającą szanse rozwojowe mieszkańców i mającą bezpośredni wpływ na ich decyzje migracyjne.

Finanse samorządowe

Finanse samorządowe Miasta Maków Mazowiecki w latach 2019–2023 wykazywały wzrost zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków. Dochody wzrosły w tym okresie o 16,5%, a wydatki o 34,5%. Choć przez większość lat dochody przewyższały wydatki, to w 2023 roku miasto odnotowało deficyt budżetowy. W strukturze dochodów największy udział miały dochody własne (44%), następnie dotacje (32,1%) i subwencje (24%). Wśród dochodów własnych największe znaczenie miały wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (8,70 mln zł), podatku od nieruchomości (6,44 mln zł) oraz innych opłat lokalnych (3,45 mln zł). Łącznie stanowiły one blisko 70% dochodów własnych. Dochody miasta w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły w 2023 roku 6 830 zł – o 27% więcej niż w 2019 roku, co wskazuje na umiarkowany, ale stabilny wzrost dochodowości budżetu miejskiego. Wydatki budżetu miasta w 2023 roku skupiały się przede wszystkim na trzech obszarach: oświacie i wychowaniu (21,2 mln zł, czyli 30,4% budżetu), gospodarce komunalnej i ochronie środowiska (17,18 mln zł – 24,6%) oraz transporcie i łączności (7 mln zł – 10%).

Podsumowanie

Podsumowując, Miasto Maków Mazowiecki cechuje się relatywnie stabilną strukturą gospodarczą, opartą głównie na mikroprzedsiębiorstwach z dominacją handlu i usług. Mimo wzrostu liczby podmiotów gospodarczych oraz dochodów budżetowych, poziom zatrudnienia i wynagrodzeń pozostaje niższy niż w skali województwa, a bezrobocie jest stosunkowo wysokie. Wyzwaniem jest wspieranie lokalnej gospodarki tak, aby mogły powstawać nowoczesne usługi i pomysły oraz aby przedsiębiorstwa i wartościowe inwestycje miały dobre warunki do działania. W kontekście finansów samorządowych miasto powinno dążyć do zwiększenia udziału dochodów własnych i dalszego rozwoju infrastruktury wspierającej aktywność gospodarczą.

1.5.3 Aspekty przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe

Środowisko naturalne i infrastruktura techniczna

Miasto Maków Mazowiecki położone jest w północnej części województwa mazowieckiego, w obrębie Niziny Północnomazowieckiej i Wysoczyzny Ciechanowskiej. Środowisko przyrodnicze miasta cechuje się niskim poziomem lesistości – jedynie 9,2% powierzchni miasta zajmują lasy, co jest wartością zdecydowanie niższą niż w powiecie makowskim czy województwie mazowieckim. Z drugiej strony, Miasto Maków Mazowiecki wyróżnia się znacznym udziałem terenów zieleni miejskiej – 2,3%

powierzchni, co jest wskaźnikiem wyższym niż przeciętnie na poziomie regionalnym. Na terenie miasta nie ma prawnie chronionych obszarów przyrodniczych, ale znajduje się siedem pomników przyrody.

W kontekście ochrony środowiska warto nadmienić, że w 2023 roku w Mieście Maków Mazowiecki odnotowano przekroczenie długoterminowego poziomu ozonu, co może świadczyć o lokalnych problemach związanych z jakością powietrza.

W zakresie gospodarki odpadami, w Mieście Maków Mazowiecki w 2023 roku zebrano prawie 2 tysiące ton odpadów komunalnych, z czego ponad 1,6 tysiąca ton pochodziło z gospodarstw domowych. W porównaniu do 2019 roku odnotowano znaczący, blisko 30-procentowy spadek ilości zebranych odpadów, przy jednoczesnym wzroście udziału odpadów zbieranych selektywnie – z 26,5% do 43,5%. Mimo poprawy, poziom selektywnej zbiórki nadal nie osiąga wartości notowanych w powiecie, choć przewyższa wskaźnik wojewódzki. Ilość zmieszanych odpadów na mieszkańca była natomiast większa niż średnia powiatowa, co wskazuje na konieczność dalszego rozwijania systemu segregacji odpadów.

Zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków w mieście zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych. Długość sieci wodociągowej w 2023 roku wynosiła 36,2 km, a dostęp do wodociągu miało 96,1% populacji. Równie wysoki był poziom skanalizowania miasta – dostęp do sieci miało 89,9% mieszkańców, co stanowi istotną przewagę nad średnimi wartościami dla powiatu i województwa. Gorzej przedstawia się sytuacja w zakresie gazyfikacji – tylko 2,2% mieszkańców korzystało z sieci gazowej, co świadczy o niewielkim rozwoju tej formy infrastruktury.

Widoczny jest problem związany ze źródłami ciepła w mieście. Miejskie źródło ciepła - Centralna Kotłownia Miejska i scentralizowany system ciepłowniczy, który zarządzany jest przez spółkę JUMA Sp. z o.o. - stopniowo się wyczerpuje. Wykorzystywana jest całość dostępnej produkcji. Problem pełnego wykorzystania mocy Centralnej Kotłowni Miejskiej jest krytyczny i stanowi bezpośrednie zagrożenie dla stabilności dostaw ciepła oraz ogranicza potencjał rozwojowy Miasta Maków Mazowiecki. Pilne są inwestycje w modernizację lub rozbudowę systemu ciepłowniczego, a także poszukiwanie alternatywnych, zrównoważonych źródeł energii. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury ciepłowniczej powinny stanowić jeden z priorytetów rozwoju Miasta Maków Mazowiecki.

W ocenie aspektów środowiskowych i jakości otoczenia respondenci przeprowadzonych na potrzeby diagnozy badań ankietowych najwyżej ocenili dostępność przyrody w sąsiedztwie (53,7% odpowiedzi „bardzo dobrze” i „dobrze” dla pytania o ocenę tego aspektu życia w Mieście) i ogólny stan środowiska (40% odpowiedzi). Największe niezadowolenie budzi z kolei czystość powietrza – aż 56,1%

ankietowanych uznało ją za złą lub bardzo złą – oraz stan czystości miejsc publicznych, który negatywnie oceniło 46,3% respondentów. Wskazuje to na konieczność zwiększenia działań w obszarze ochrony środowiska oraz utrzymania przestrzeni miejskiej.

Gospodarka wodna

Miasto Maków Mazowiecki znajduje się w zlewni dorzecza Wisły, a przez miasto przepływa rzeka Orzyc, której stan oceniany jest jako zły – umiarkowany stan ekologiczny i stan chemiczny poniżej dobrego. W *Planie gospodarowania wodami dla dorzecza Wisły* przewidziano dla rzeki działania naprawcze, w tym kontrolę zanieczyszczeń z rolnictwa, realizację krajowego programu oczyszczania ścieków oraz rozpoznanie zasadności przywracania naturalnego charakteru cieków. Wody podziemne na terenie miasta oceniane są jako będące w dobrym stanie chemicznym, ilościowym i ogólnym, bez zagrożeń dla osiągnięcia celów środowiskowych. Miasto znajduje się w strefie o dużym zagrożeniu suszą. Retencja wody i odpowiednie gospodarowanie zasobami wodnymi będą kluczowe dla przeciwdziałania skutkom suszy w przyszłości.

Transport

Miasto Maków Mazowiecki zlokalizowany jest na przecięciu ważnych szlaków drogowych – drogi krajowej nr 57 przebiegającej z północy na południe oraz drogi krajowej nr 60 przecinającej miasto ze wschodu na zachód. Rozwinięta sieć drogowa i dostępność z jednej strony Warszawy, a z drugiej strony – Warmii i Mazur to duży atut miasta. Obecnie w Mieście Maków Mazowiecki nie funkcjonują przewozy kolejowe. Planowana inwestycja w Kolej Północnego Mazowsza może w przyszłości znacząco poprawić dostępność transportową miasta. W Mieście istnieją pojedyncze odcinki ścieżek rowerowych o łącznej długości blisko 2 km. Kluczowym wyzwaniem jest ich dalsza rozbudowa i połączenie w spójną sieć.

36,6% respondentów badania ankietowego przeprowadzonego w ramach diagnozy wskazało, że wykonuje pracę poza miastem, z czego największy odsetek – 22% – w Warszawie. To sugeruje, że duża część mieszkańców dojeżdża do pracy, co podkreśla znaczenie sprawnego systemu transportowego. Jednocześnie podczas badania ankietowego wskazano istotne braki w dostępności transportu publicznego i tras rowerowych – aż 78% respondentów źle oceniło dostęp do komunikacji zbiorowej, a 80,5% negatywnie odniosło się do stanu infrastruktury rowerowej, najpewniej głównie z powodu jej niewielkiej dostępności. Przepustowość głównych tras komunikacyjnych w godzinach szczytu również została oceniona krytycznie przez ponad 60% badanych. Odpowiedzi te wskazują na potrzebę rozwoju zrównoważonego transportu i poprawy dostępności komunikacyjnej zarówno wewnątrz miasta, jak i w jego relacjach z otoczeniem.

Ład przestrzenny

Miasto Maków Mazowiecki objęte jest w całości miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co sprzyja racjonalnemu zarządzaniu przestrzenią.

Potencjał turystyczny

W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* Miasto Maków Mazowiecki zostało określone jako punkt przesiadkowy oraz miasto o szczególnych walorach krajobrazowych i kulturowych, co dodatkowo podkreśla jego znaczenie regionalne. Jednocześnie większość respondentów badania ankietowego przeprowadzonego na potrzeby diagnozy nie uznaje Miasta Maków Mazowiecki za miasto atrakcyjne turystycznie – taki pogląd wyraziło 53,7% badanych, podczas gdy tylko 24,4% ma zdanie pozytywne. Mimo to mieszkańcy dostrzegają unikalne cechy miasta, takie jak walory przyrodniczo-krajobrazowe i materialne dziedzictwo kulturowe. Potencjał ten mógłby stanowić podstawę do rozwoju sektora turystycznego i działań promujących miasto.

Podsumowanie

Podsumowując, Miasto Maków Mazowiecki to miasto o dobrze rozwiniętej podstawowej infrastrukturze technicznej, szczególnie w zakresie zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków. Niski poziom gazyfikacji i niewielki rozwój kolei wskazują jednak na potrzebę dalszych inwestycji w infrastrukturę energetyczną i transportową. Działania środowiskowe powinny koncentrować się na poprawie jakości wód powierzchniowych, zwiększeniu retencji i przeciwdziałaniu skutkom suszy. Miasto posiada potencjał wynikający z położenia komunikacyjnego oraz wartości krajobrazowych i historycznych, które przy odpowiednim zagospodarowaniu przestrzennym mogą stanowić impuls do dalszego rozwoju.

1.6 Analiza SWOT

Analiza SWOT umożliwia identyfikację mocnych i słabych stron jednostki samorządu terytorialnego oraz rozpoznanie szans i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego. Dzięki niej możliwe jest świadome planowanie działań opartych na realnych uwarunkowaniach lokalnych. Pozwala również lepiej zrozumieć potencjał rozwojowy miasta i wskazać obszary wymagające wsparcia lub zmiany. Wnioski z analizy SWOT stanowią fundament dla formułowania celów strategicznych i kierunków działań rozwojowych.

Tabela 6. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony

- Krajobraz kulturowy o dużym znaczeniu regionalnym – wysokiej jakości dziedzictwo materialne, w tym kultury żydowskiej
- Obecność Zalewu Miejskiego jako miejsca wypoczynku i rekreacji
- Wysoki poziom skolaryzacji
- Dobra dostępność edukacyjna (szkoły ponadpodstawowe, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna)
- Dobrze rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna
- Rosnąca liczba wydarzeń kulturalnych i aktywnych grup artystycznych
- Funkcjonowanie planów miejscowych obejmujących całe miasto – ułatwienie w zarządzaniu przestrzenią
- Obecność Domu Pomocy Społecznej i świetlicy socjoterapeutycznej jako wsparcia dla mieszkańców
- Aktywnie działające organizacje pozarządowe i obecność instytucji wspierających kapitał społeczny
- Atrakcyjne położenie miasta na przecięciu dróg krajowych nr 57 i 60 – potencjał logistyczny
- Wyższy niż w regionie poziom aktywności sportowej mieszkańców
- Rosnący poziom selektywnej zbiórki odpadów komunalnych

- Spadek liczby mieszkańców i zaawansowany proces starzenia się społeczeństwa
- Ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji
- Niesatysfakcjonujący poziom dostępności żłobków
- Wysoki poziom bezrobocia
- Problemy ochrony zdrowia, niska dostępność lekarzy specjalistów i lekarzy rodzinnych
- Brak przewozów kolejowych – ograniczona dostępność komunikacyjna
- Niewielki udział dużych i średnich przedsiębiorstw w lokalnej strukturze gospodarczej
- Problemy z jakością powietrza
- Niesatysfakcjonujący stan infrastruktury rowerowej i transportu publicznego
- Ograniczony rozwój sektora kreatywnego i innowacyjnych usług
- Niska gazyfikacja miasta
- Wyzwanie związane ze źródłem ciepła
- Niska frekwencja wyborcza – oznaka ograniczonego zaangażowania obywatelskiego

Szanse	Zagrożenia
• Planowana budowa Kolei Północnego Mazowsza – potencjalna poprawa dostępności i mobilności • Perspektywa finansowa UE na lata 2021-2027, a także kolejna perspektywa finansowa UE - zapewnienie środków finansowych na realizację przedsięwzięć • Rozwój odnawialnych źródeł energii	• Presja migracyjna i odpływ ekonomiczny do większych miast – osłabienie potencjału rozwojowego • Pogłębiające się problemy demograficzne, prowadzące do dalszego starzenia się społeczności • Rosnące oczekiwania mieszkańców wobec jakości usług publicznych przy ograniczonych zasobach

• Rosnąca popularność turystyki krajowej, w tym wyjazdów weekendowych oraz turystyki aktywnej • Wzrost zainteresowania osiedlaniem się poza dużymi aglomeracjami – szansa na przyciągnięcie nowych mieszkańców • Rozwój gospodarki niskoemisyjnej i termomodernizacji budynków • Możliwość promocji miasta jako lokalnego centrum dziedzictwa historyczno-kulturowego	• Ryzyko powiększenia deficytu budżetowego przy rosnących kosztach usług publicznych • Sytuacja gospodarcza kraju – m.in. inflacja, wzrost cen • Niepewna sytuacja geopolityczna związana z wojną na Ukrainie • Kryzys klimatyczny i związane z tym ryzyko występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych

Źródło: opracowanie własne.

2. Część strategiczna

2.1 Wizja i misja rozwoju miasta w perspektywie do 2035 roku

Aby wyznaczyć główny kierunek polityki rozwojowej Miasta Maków Mazowiecki, opracowano misję, która stanowi nadrzędny cel działań podejmowanych przez samorząd, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy. Jest to deklaracja ukazująca kluczowe zamiary oraz wartości, jakimi miasto kieruje się w dążeniu do zrównoważonego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Wdrożenie głównego celu zawartego w misji przyczyni się do polepszenia warunków w obszarach społecznych, gospodarczych i przestrzennych, co z kolei umożliwi realizację założeń przedstawionych w poniższej wizji.

WIZJA MAKOWA MAZOWIECKIEGO

Maków Mazowiecki – zielone, gościnne i świadome swojej tożsamości miasto z ambicjami regionalnymi, korzystające z wyjątkowego położenia między metropolią warszawską a Warmią i Mazurami. To nowoczesna i zrównoważona przestrzeń do życia, która łączy zalety małego miasta z funkcjami lokalnego centrum usługowego, kulturalnego i rekreacyjnego. Maków Mazowiecki wyróżnia się jakością przestrzeni, dobrym dostępem do edukacji, komunikacji i pracy, co czyni go atrakcyjnym miejscem do zamieszkania.

Miasto aktywnie wykorzystuje swoje dziedzictwo kulturowe – w tym unikatową historię społeczności żydowskiej, która staje się istotnym elementem lokalnej tożsamości i rozpoznawalności.

Wzmacniana jest oferta kulturalna – z nowoczesnym zapleczem infrastrukturalnym, integracją przestrzeni publicznych i dynamicznym środowiskiem twórczym.

Maków Mazowiecki rozwija się także jako miejsce wypoczynku i rekreacji – z Zalewem Miejskim, ścieżkami rowerowymi, terenami zielonymi i wydarzeniami plenerowymi, które służą zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym. Wzmocniona komunikacja z Warszawą oraz Warmią i Mazurami wzmacniają pozycję miasta jako dostępnego i atrakcyjnego ośrodka regionalnego, gotowego przyciągać ludzi, inwestycje i dobre pomysły. Maków Mazowiecki – zakorzeniony w historii, przyjazny na co dzień, gotowy na ambitną przyszłość.

2.2 Cele strategiczne rozwoju miasta i kierunki działań podejmowanych do ich osiągnięcia

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3 pkt 2 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.

Aby osiągnąć pożądany obraz Miasta Maków Mazowiecki i spełnić oczekiwania szerokiej grupy interesariuszy, wypracowano trzy cele strategiczne, obejmujące kluczowe sfery funkcjonowania miasta: społeczną, gospodarczą oraz przestrzenno-środowiskową.

Poniżej przedstawiono schemat interwencji strategicznej uwzględniający cele strategiczne oraz cele szczegółowe. Każdemu celowi szczegółowemu przyporządkowano skonkretyzowane kierunki działań, opisane w dalszej części rozdziału.

Strategia Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035

SFERA SPOŁECZNA

Cel strategiczny 1.
Miasto spójne społecznie
zapewniające wysoką jakość
życia mieszkańcom

1.1 Wysoki standard i
dostępność usług publicznych

1.2 Wysoki poziom integracji
społecznej i dobra jakość
systemu wsparcia społecznego

1.3 Mieszkańcy ze wszystkich
grup wiekowych
zaangażowani w życie
społeczne i kulturalne miasta

1.4 Dobrze funkcjonujący
system edukacji

SFERA GOSPODARCZA

Cel strategiczny 2.
Silna lokalna gospodarka,
budowana na małej i średniej
przedsiębiorczości

2.1 Miasto sprzyjające
rozwojowi lokalnego biznesu i
atrakcyjne dla nowoczesnych
firm usługowych

2.2 Wysoka atrakcyjność
lokalnego rynku pracy i
zatrzymanie mieszkańców w
mieście

2.3 Silna rola turystyki
kulturowej i historycznej jako
elementu rozwoju
gospodarczego i promocji
miasta

SFERA PRZESTRZENNO- ŚRODOWISKOWA

Cel strategiczny 3.
Miasto rozwijające się w
sposób harmonijny, łączące
ład przestrzenny z funkcjami
społecznymi, gospodarczymi i
środowiskowymi

3.1 Dobrze rozwinięta i
dostępna infrastruktura
techniczna i komunikacyjna

3.2 Satysfakcjonująca jakość
przestrzeni publicznych oraz
terenów rekreacyjno-
wypoczynkowych dla
zwiększenia ich atrakcyjności i
funkcjonalności

3.3 Dobra jakość i
odpowiednia ochrona
środowiska naturalnego

2.2.1 Cel strategiczny 1. Miasto spójne społecznie zapewniające wysoką jakość życia mieszkańcom**Cel strategiczny 1.
Miasto spójne społecznie
zapewniające wysoką
jakość życia
mieszkańcom**

Cel strategiczny 1. Miasto spójne społecznie zapewniające wysoką jakość życia mieszkańcom zakłada kompleksowe podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie warunków sprzyjających ich wszechstronnemu rozwojowi, aktywności społecznej oraz integracji międzypokoleniowej. Strategia zakłada budowanie miasta

przyjaznego wszystkim grupom społecznym, w którym każdy mieszkaniec – niezależnie od wieku, sprawności czy sytuacji życiowej – ma dostęp do nowoczesnych usług publicznych, wsparcia społecznego, wysokiej jakości edukacji oraz bogatej oferty spędzania czasu wolnego. W centrum tego celu znajduje się człowiek – jego potrzeby, aspiracje i potencjał. Kluczowe jest wzmocnienie więzi społecznych, budowanie tożsamości lokalnej i wspieranie aktywności obywatelskiej. Miasto ma być przestrzenią otwartą, dostępną i integrującą, w której mieszkańcy mogą uczestniczyć w życiu społecznym i kulturalnym, rozwijać swoje pasje, korzystać z wysokiej jakości usług oraz czuć się bezpiecznie i komfortowo. Realizacja celu opiera się na podejściu partnerskim – współpracy z organizacjami pozarządowymi, grupami mieszkańców, instytucjami publicznymi i innymi samorządami. Tylko w ten sposób możliwe będzie stworzenie spójnego, nowoczesnego i wrażliwego społecznie systemu, który odpowiada na realne potrzeby mieszkańców i sprzyja zrównoważonemu rozwojowi miasta.

Cel strategiczny 1. podzielono na 4 cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1.1 Wysoki standard i dostępność usług publicznych;
- Cel szczegółowy 1.2 Wysoki poziom integracji społecznej i dobra jakość systemu wsparcia społecznego;
- Cel szczegółowy 1.3. Mieszkańcy ze wszystkich grup wiekowych zaangażowani w życie społeczne i kulturalne miasta,
- Cel szczegółowy 1.4 Dobrze funkcjonujący system edukacji.

Poszczególnym celom szczegółowym nadano skonkretyzowane kierunki działań.

Kierunek działań 1.1 Poprawa jakości usług publicznych**1.1 Poprawa jakości usług
publicznych**

Ten kierunek działań ma wspomóc stworzenie spójnego systemu wsparcia społecznego, zdrowotnego i mieszkaniowego, który odpowiada na zróżnicowane potrzeby mieszkańców, wzmacnia ich bezpieczeństwo oraz wspiera rozwój lokalnej wspólnoty. Duże znaczenie ma tutaj m.in.

inwestowanie w rozwój placówek wsparcia dziennego i programów profilaktycznych dla dzieci i

młodzieży, które umożliwiają bezpieczny rozwój, przeciwdziałanie zagrożeniom i budowanie kompetencji społecznych. Kluczowe będą także działania na rzecz poprawy dostępu do usług zdrowotnych. W obszarze pomocy społecznej istotny jest rozwój narzędzi wspierających osoby w trudnych sytuacjach życiowych – m.in. osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, samotne, doświadczające przemocy czy uzależnień. Zakłada się rozwój mieszkań komunalnych, by zapewnić godne warunki mieszkaniowe. Ważnym aspektem jest poprawa efektywności instytucji publicznych, rozwój narzędzi komunikacji z mieszkańcami oraz wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego. Inicjatywy w ramach tego kierunku działań będą realizowane także przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi samorządami, co pozwoli na kompleksowe i zrównoważone podnoszenie jakości życia mieszkańców w każdej sferze funkcjonowania lokalnej wspólnoty.

Planowane działania:

- Realizacja działań profilaktycznych oraz z zakresu promowania zdrowego stylu życia;
- Utrzymywanie wysokiego potencjału systemu pomocy społecznej z uwzględnieniem oferty wspierania mieszkańców w problemach uzależnień, przemocy domowej i innych sytuacji kryzysowych;
- Rozbudowa infrastruktury oraz realizacja działań wspierających osoby potrzebujące pomocy – w szczególności osoby z niepełnosprawnościami, seniorów, rodziny i osoby samotne – w celu poprawy ich warunków życia oraz wsparcia w rozwiązywaniu problemów o charakterze socjalnym, psychologicznym i wychowawczym;
- Poszerzanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży - tworzenie miejsc, w których młodzi mieszkańcy mogą rozwijać swoje pasje, otrzymać pomoc i spędzać czas w bezpiecznym środowisku;
- Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży – ukierunkowanych na wczesne wykrywanie i przeciwdziałanie problemom psychicznym, uzależnieniom i zagrożeniom społecznym;
- Zapewnianie wsparcia rodzinom poprzez asystenta rodziny w celu wzmacniania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i przeciwdziałania rozpadom rodzin;
- Inwestycje w budynki wielorodzinne, stanowiące ofertę dla osób o umiarkowanej sytuacji materialnej (mieszkania komunalne);
- Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego – poprzez rozwój systemu monitoringu miejskiego oraz zwiększenie obecności służb porządkowych w przestrzeni publicznej;
- Ułatwianie korzystania z usług cyfrowych i poprawa komunikacji z mieszkańcami – m.in. przez rozwój e-usług oraz wdrażanie nowoczesnych narzędzi informacyjnych i konsultacyjnych;

- Zwiększanie efektywności instytucji publicznych poprzez szkolenia dla pracowników, wdrażanie nowych technologii i usprawnianie procedur obsługi mieszkańców;
- Podejmowanie działań na rzecz nawiązywania i intensyfikacji współpracy między sąsiednimi gminami w celu wspólnego rozwijania uzupełniającej się oferty usług oraz realizacji wspólnych inicjatyw mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców;

Rozważenie możliwości poszerzania granic miasta poprzez włączenie terenów sąsiednich gmin. Kierunek

działań 1.2 Rozwój systemu wsparcia społecznego i aktywizacji osób starszych, z niepełnosprawnością i wykluczonych

1.2 Rozwój systemu wsparcia społecznego i aktywizacji osób starszych, z niepełnosprawnością i wykluczonych

W ramach tego kierunku działań podejmowane będą inicjatywy na rzecz poprawy jakości życia seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez stworzenie przyjaznego, włączającego i wspierającego środowiska lokalnego. Zakłada się rozwój miejsc spotkań i integracji, oferujących atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego, które sprzyjają aktywizacji społecznej, budowaniu relacji oraz przeciwdziałaniu poczuciu osamotnienia. Działania obejmują również sukcesywne likwidowanie barier architektonicznych, aby zapewnić pełny dostęp wszystkim mieszkańcom do przestrzeni publicznych oraz usług. Istotnym elementem jest również rozszerzanie usług opiekuńczych i wspierających, zarówno dla seniorów, jak i osób z niepełnosprawnościami. Ważnym aspektem jest integracja społeczna – planowane są wspólne wydarzenia, warsztaty i programy międzypokoleniowe, które mają na celu budowanie więzi, wzajemnego zrozumienia i solidarności międzyludzkiej. W ten sposób miasto będzie wspierać aktywne, godne i niezależne życie osób starszych oraz z niepełnosprawnościami, odpowiadając na ich realne potrzeby i wzmacniając ich rolę w społeczności lokalnej.

Planowane działania:

- Tworzenie miejsc spotkań i integracji seniorów z atrakcyjną ofertą spędzania czasu wolnego, sprzyjających aktywności, relacjom społecznym i przeciwdziałaniu samotności;
- Systematyczne usuwanie barier architektonicznych w celu zwiększenia dostępności dla wszystkich mieszkańców, w szczególności dla osób z niepełnosprawnością;
- Rozszerzanie oferty usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami;
- Realizacja działań integracyjnych dla osób starszych i z niepełnosprawnością – poprzez organizację wspólnych wydarzeń, warsztatów i programów międzypokoleniowych budujących więzi społeczne i wzajemne zrozumienie.

Kierunek działań 1.3 Zwiększanie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne

**1.3 Zwiększanie zaangażowania
mieszkańców w życie społeczne i
kulturalne**

Realizacja tego celu koncentruje się na budowaniu społeczeństwa obywatelskiego poprzez rozwój postaw aktywności i zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej wspólnoty. Podejmowane działania mają na celu stworzenie warunków sprzyjających integracji społecznej, rozwojowi

inicjatyw oddolnych oraz wzmacnianiu współpracy pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury i władzami miasta. Szczególny nacisk położony zostanie na aktywizację dzieci i młodzieży, a także osób starszych – poprzez rozwój oferty kulturalnej, sportowej i edukacyjnej, dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych. W ramach celu planuje się m.in. rozwój lokalnych wydarzeń integrujących społeczność, a także budowę mechanizmów współpracy z lokalnymi liderami, grupami nieformalnymi, klubami sportowymi i artystycznymi. Kluczowe znaczenie ma także rozwój infrastruktury miejskiej – w tym modernizacja Miejskiego Domu Kultury, Miejskiej Biblioteki Publicznej i Kina „Mazowsze” oraz budowa nowoczesnej hali sportowej, co pozwoli rozszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego i podnieść jakość życia mieszkańców.

Planowane działania:

- Podejmowanie inicjatyw mających na celu aktywizację społeczną i wzmocnienie zaangażowania obywateli, a także zwiększenie udziału mieszkańców – w tym dzieci i młodzieży - w procesach związanych z rozwojem miasta;
- Aktywne włączanie organizacji pozarządowych w działania na rzecz mieszkańców poprzez wsparcie finansowe i organizacyjne dla NGO oraz wspólne realizowanie projektów społecznych;
- Aktywna współpraca lokalnymi liderami i grupami nieformalnymi w realizacji przedsięwzięć sprzyjających rozwojowi miasta, klubami sportowymi w zakresie rozwoju sportu oraz grupami artystycznymi w zakresie animacji kultury;
- Organizowanie miejskich wydarzeń kulturalnych, takich jak festyny, w celu tworzenia przyjaznej przestrzeni do integracji i wspólnej rozrywki dla całych rodzin;
- Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych – takich jak Dni Makowa Mazowieckiego, by promować lokalne dziedzictwo, integrować mieszkańców i wspierać lokalnych artystów;
- Budowa atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, z uwzględnieniem zajęć bezpłatnych, warsztatów rozwijających talenty, a także stworzenia miejsca dedykowanego młodzieży (np. klub, miejsce spotkań);

- Rozszerzanie dostępnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców w każdym wieku poprzez rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjno-sportowej i rozrywkowej, dostosowanej do zróżnicowanych potrzeb i oczekiwań wszystkich grup wiekowych i społecznych;
- Wzmocnienie potencjału Miejskiego Domu Kultury oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej – poprzez inwestycje w modernizację budynków, zakup nowoczesnego wyposażenia oraz poszerzenie oferty programowej;
- Rozwój infrastruktury sportowej – obejmujący budowę nowoczesnej hali sportowej umożliwiającej organizację zajęć, treningów i wydarzeń na różnych poziomach zaawansowania;
- Doinwestowanie i modernizacja Kina „Mazowsze” – w celu poprawy jakości odbioru filmów, rozszerzenia repertuaru oraz stworzenia bardziej komfortowych warunków dla widzów.

Kierunek działań 1.4 Optymalizacja sieci placówek oświatowych i systemu edukacji w mieście w

1.4 Optymalizacja sieci placówek oświatowych i systemu edukacji w mieście w obliczu malejącej liczby dzieci, zapewniająca efektywne wykorzystanie zasobów, wysoką jakość kształcenia oraz atrakcyjność oferty edukacyjnej

obliczu malejącej liczby dzieci, zapewniająca efektywne wykorzystanie zasobów, wysoką jakość kształcenia oraz atrakcyjność oferty edukacyjnej

Realizacja tego celu zakłada efektywne wykorzystanie istniejących zasobów systemu edukacji Miasta Maków Mazowiecki, zapewnienie wysokiej jakości kształcenia oraz

atrakcyjnej oferty edukacyjnej. Obejmuje m.in. precyzyjne prognozowanie demograficzne i dostosowywanie o niego szkół oraz systematyczne rozpoznawanie potencjału kadrowego, infrastrukturalnego i edukacyjnego każdej szkoły i przedszkola. Istotnym elementem będzie rozwijanie unikalnych specjalizacji placówek oraz poszerzanie oferty zajęć dodatkowych, co pozwoli na zróżnicowanie i lepsze dopasowanie edukacji do potrzeb uczniów. Ten kierunek działań zakłada również inwestowanie w nowoczesne narzędzia dydaktyczne, szkolenia nauczycieli oraz budowanie partnerstw z instytucjami lokalnymi. Ważnym aspektem będzie ponadto opracowywanie długoterminowej strategii finansowania oświaty, umożliwiającej stabilne planowanie i optymalizację kosztów utrzymania placówek.

Planowane działania:

- Opracowanie precyzyjnych prognoz liczby dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym w perspektywie krótko- i długoterminowej dla każdej z istniejących placówek;
- Dokładne systematyczne rozpoznawanie infrastruktury, wyposażenia, potencjału kadrowego i dotychczasowej oferty edukacyjnej każdej szkoły i przedszkola;

- Rozwijanie w istniejących placówkach unikalnych specjalizacji (np. klasy dwujęzyczne, profile artystyczne, programy sportowe, nauki ścisłe, ekologiczne), aby każda placówka mogła wyróżnić się na tle pozostałych i przyciągnąć uczniów;
- Zwiększanie dostępności i różnorodności kół zainteresowań, warsztatów, pracowni tematycznych i projektów edukacyjnych w każdej szkole i przedszkolu;
- Inwestowanie w nowoczesne pomoce dydaktyczne, sprzęt komputerowy oraz szkolenia dla nauczycieli, aby każda placówka mogła oferować wysokiej jakości, angażujące zajęcia;
- Rozwijanie partnerstw z lokalnymi, instytucjami kultury, sportu i organizacjami pozarządowymi, aby wzbogacać ofertę edukacyjną poszczególnych szkół i przedszkoli o praktyczne doświadczenia i projekty społeczne;
- Opracowywanie długoterminowej strategii finansowania oświaty, uwzględniającej prognozy demograficzne i subwencyjne;

Optimalizacja kosztów utrzymania placówek.2.2.2 Cel strategiczny 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości

**Cel strategiczny 2.
Silna lokalna gospodarka,
budowana na małej i
średniej
przedsiębiorczości**

Cel strategiczny 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości zakłada zbudowanie silnych fundamentów dla długofalowego rozwoju gospodarczego Miasta Maków Mazowiecki poprzez tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, aktywizację zawodową mieszkańców oraz

rozwój turystyki kulturowej i historycznej. Strategia zakłada przekształcenie miasta w atrakcyjną przestrzeń do prowadzenia działalności gospodarczej, inwestowania oraz podejmowania inicjatyw zawodowych i społecznych. Istotnym elementem jest tworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Równolegle duży nacisk kładziony jest na rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców, co ma przyczynić się do wzrostu zatrudnienia i zwiększenia aktywności zawodowej, zwłaszcza wśród osób młodych i pozostających bez pracy. Uzupełnieniem tych działań jest rozwój potencjału turystycznego Miasta Maków Mazowiecki, poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza historycznego i żydowskiego, do budowania rozpoznawalności miasta i przyciągania odwiedzających. W ten sposób Miasto Maków Mazowiecki rozwija się jako nowoczesna, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna, która skutecznie wykorzystuje swoje zasoby i atuty, aby zapewnić mieszkańcom stabilność gospodarczą, nowe możliwości rozwoju i wyższą jakość życia.

Cel strategiczny 2. podzielono na 3 cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 2.1 Miasto sprzyjające rozwojowi lokalnego biznesu i atrakcyjne dla nowoczesnych firm usługowych;
- Cel szczegółowy 2.2 Wysoka atrakcyjność lokalnego rynku pracy i zatrzymanie mieszkańców w mieście;
- Cel szczegółowy 2.3 Silna rola turystyki kulturowej i historycznej jako elementu rozwoju gospodarczego i promocji miasta.

Poszczególnym celom szczegółowym nadano skonkretyzowane kierunki działań.

Kierunek działań 2.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz pośrednictwo w pozyskiwaniu inwestorów

2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz pośrednictwo w pozyskiwaniu inwestorów

Realizacja inicjatyw w ramach tego kierunku działań ma pozwolić na stworzenie przyjaznego i dynamicznego środowiska dla rozwoju działalności gospodarczej w Mieście Maków Mazowiecki, poprzez wzmacnianie lokalnych przedsiębiorców oraz aktywne pośredniczenie w przyciąganiu inwestorów na

terenach prywatnych. Planowane jest opracowanie lokalnej mapy prywatnych terenów inwestycyjnych, która pozwoli na uporządkowanie i profesjonalną prezentację dostępnych zasobów. Ważnym elementem jest także budowa silnej oferty inwestycyjnej – obejmującej m.in. ulgi podatkowe oraz profesjonalne wsparcie na etapie planowania i realizacji inwestycji. W tym celu planowane jest zacieśnianie współpracy z instytucjami takimi jak Olsztyńska Specjalna Strefa Ekonomiczna, co umożliwi skuteczne promowanie potencjału miasta i pomoc w lokowaniu nowych przedsięwzięć na terenach prywatnych.

Planowane działania:

- Sporządzenie lokalnej mapy terenów prywatnych inwestycyjnych w celu zidentyfikowania i uporządkowania dostępnych obszarów pod przyszłe inwestycje oraz lepszej prezentacji oferty inwestycyjnej;
- Stworzenie atrakcyjnej oferty dla inwestorów, uwzględniającej preferencyjne warunki podatkowe oraz wsparcie formalno-prawne;
- Współpraca z podmiotami takimi jak Olsztyńska Strefa Inwestycyjna w celu wymiany dobrych praktyk, zdobywania doświadczeń i wspólnego promowania potencjału inwestycyjnego;
- Budowa płaszczyzny współpracy między samorządem a biznesem poprzez regularne spotkania, panele dyskusyjne i konsultacje, które sprzyjają wzajemnemu zrozumieniu i wsparciu;

- Udzielanie wsparcia mieszkańcom w zakładaniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej, a także promowanie przedsiębiorczości i zachęcanie do podejmowania samozatrudnienia;
- Wspieranie współdziałania lokalnych przedsiębiorstw z Instytucjami Otoczenia Biznesu w celu ułatwienia dostępu do wiedzy, technologii i finansowania, zwiększając ich potencjał rozwojowy.

Kierunek działań 2.2 Wspieranie lokalnego rynku pracy

2.2 Wspieranie lokalnego rynku pracy

Kluczowe dla rozwoju gospodarczego Miasta Maków Mazowiecki jest zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój lokalnego rynku pracy oraz wzmacnianie kompetencji zawodowych. W tym zakresie planowana jest ścisła współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, lokalnymi przedsiębiorcami oraz organizacjami pozarządowymi, mająca na celu tworzenie nowych możliwości zatrudnienia i aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy. Istotnym elementem jest również wspieranie mieszkańców w rozwoju kompetencji, przekwalifikowaniu się lub podnoszeniu kwalifikacji zgodnie z aktualnymi wymaganiami rynku. Równolegle przewidziane są działania na rzecz rozwoju kompetencji dzieci i młodzieży. Realizowane będzie to poprzez m.in. zajęcia odkrywające talenty, zainteresowania i mocne strony, warsztaty, spotkania, pokazy zawodowe czy promowanie kształcenia praktycznego.

Planowane działania:

- Aktywna współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Makowie Mazowieckim, lokalnymi przedsiębiorstwami i organizacjami pozarządowymi na rzecz zwiększania zatrudnienia;
- Organizowanie oraz wspieranie realizacji szkoleń, kursów i warsztatów służących rozwijaniu umiejętności i kwalifikacji mieszkańców;
- Kształtowanie u uczniów świadomości zawodowej oraz rozwijanie kompetencji poprzez zajęcia odkrywające talenty, zainteresowania i mocne strony, warsztaty, spotkania, pokazy zawodowe czy promowanie kształcenia praktycznego.

Kierunek działań 2.3 Rozwój potencjału turystyki kulturowej i historycznej jako uzupełnienia lokalnej oferty gospodarczej i promocyjnej miasta

2.3 Rozwój potencjału turystyki kulturowej i historycznej jako uzupełnienia lokalnej oferty gospodarczej i promocyjnej miasta

Planuje się budowę rozpoznawalności Miasta Maków Mazowiecki jako atrakcyjnego celu turystyki kulturowej, historycznej i weekendowej poprzez konsekwentne kształtowanie spójnego wizerunku miasta oraz promowanie jego unikalnego dziedzictwa. Szczególny nacisk położony zostanie na podkreślenie lokalnej

tożsamości i historii – w tym zwłaszcza żydowskiego dziedzictwa kulturowego – poprzez tworzenie tematycznych tras miejskich, organizację wydarzeń edukacyjno-historycznych oraz rozwój oferty turystycznej dostosowanej do różnych grup odwiedzających. Działania te obejmują także przygotowanie i dystrybucję materiałów promocyjnych opartych na jednolitej identyfikacji wizualnej miasta, zwiększenie dostępności informacji o atrakcjach turystycznych, m.in. poprzez mapy, punkty informacji oraz obecność w mediach. Wzmocnienie potencjału promocyjnego miasta będzie wspierane poprzez organizację wydarzeń, w tym o randze regionalnej oraz współpracę z mieszkańcami, lokalnymi artystami i organizacjami pozarządowymi realizującymi projekty artystyczne i historyczne. Istotnym aspektem jest również pielęgnowanie lokalnej pamięci historycznej i jej obecność w procesie edukacyjnym. Łącząc walory kulturowe, edukacyjne i promocyjne, Miasto Maków Mazowiecki ma szansę umocnić swoją pozycję jako ważny punkt na mapie turystyki regionalnej.

Planowane działania:

- Budowa rozpoznawalności i marki turystycznej Miasta Maków Mazowiecki poprzez kreowanie spójnego wizerunku miasta jako atrakcyjnego celu turystyki kulturowej i weekendowej;
- Zwiększenie ekspozycji historycznego dziedzictwa związanego z żydowską historią miasta, w tym poprzez kampanie promujące Miasto Maków Mazowiecki jako cel turystyki weekendowej;
- Stworzenie miejskich tras tematycznych – takich jak szlak dziedzictwa żydowskiego, historyczny czy przyrodniczo-rekreacyjny, umożliwiających turystom aktywne i poznawcze zwiedzanie miasta;
- Organizacja wydarzeń historyczno-edukacyjnych – w tym przynajmniej jednej imprezy o randze regionalnej, która stanie się stałym elementem promocji Miasta Maków Mazowiecki;
- Tworzenie materiałów promocyjnych miasta, w tym uwzględniających spójną identyfikację wizualną miasta oraz ich dystrybucja z uwzględnieniem kluczowych miejsc przyciągających odwiedzających;
- Poprawa widoczności informacji o walorach turystycznych miasta poprzez np. mapę obiektów turystycznych;
- Wspieranie działań artystycznych i promujących historię lokalną, realizowanych przez mieszkańców i organizacje pozarządowe, które wzmacniają tożsamość miasta;
- Dbłość o obecność historii lokalnej w szkołach – poprzez włączanie tematów związanych z dziejami Miasta Maków Mazowiecki do zajęć, projektów i wycieczek edukacyjnych.

2.2.3 Cel strategiczny 3. *Miasto rozwijające się w sposób harmonijny, łączące ład przestrzenny z funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi*

Cel strategiczny 3.
Miasto rozwijające się w
sposób harmonijny,
łączące ład przestrzenny
z funkcjami społecznymi,
gospodarczymi i
środowiskowymi

Cel strategiczny 3. Miasto rozwijające się w sposób harmonijny, łączące ład przestrzenny z funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi zakłada stworzenie nowoczesnej, funkcjonalnej i przyjaznej przestrzeni miejskiej, odpowiadającej współczesnym standardom jakości życia, ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju. Strategia koncentruje się na

harmonijnym łączeniu rozwoju infrastruktury technicznej, poprawy estetyki i użyteczności przestrzeni publicznych oraz troski o środowisko naturalne. Kluczowe znaczenie ma modernizacja systemów infrastrukturalnych, takich jak sieci ciepłownicze, drogowe i oświetleniowe, w sposób poprawiający efektywność, bezpieczeństwo i komfort codziennego funkcjonowania mieszkańców. Równocześnie kształtowanie przestrzeni publicznych i terenów rekreacyjnych ma służyć integracji społecznej, aktywności i odpoczynkowi w estetycznym i zadbanym otoczeniu. Dbłość o środowisko realizowana jest poprzez działania ograniczające emisję zanieczyszczeń, poprawę gospodarki wodnej i odpadowej, a także rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców. Wszystkie te działania są realizowane z myślą o spójności przestrzennej, wysokiej jakości urbanistycznej i funkcjonalnej oraz o zwiększaniu atrakcyjności Miasta Maków Mazowiecki jako miasta nowoczesnego i ekologicznego.

Cel strategiczny 3. podzielono na 4 cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 3.1 Dobrze rozwinięta i dostępna infrastruktura ~~technika~~ techniczna i komunikacyjna;
- Cel szczegółowy 3.2 Satysfakcjonująca jakość przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych dla zwiększenia ich atrakcyjności i funkcjonalności;
- Cel szczegółowy 3.3 Dobra jakość i odpowiednia ochrona środowiska naturalnego.

Poszczególnym celom szczegółowym nadano skonkretyzowane kierunki działań.

Kierunek działań 3.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej

3.1 Modernizacja i rozwój
infrastruktury technicznej i
komunikacyjnej

Inicjatywy w ramach tego kierunku działań zakładają modernizację i rozwój kluczowej infrastruktury technicznej Miasta Maków Mazowiecki w sposób zapewniający mieszkańcom wyższy komfort życia, bezpieczeństwo oraz dostęp do nowoczesnych i efektywnych usług komunalnych. Priorytetem jest rozbudowa i modernizacja miejskiego systemu ciepłowniczego, w tym analiza możliwości budowy nowego źródła ciepła, aby zapewnić stabilne i efektywne dostawy ciepła dla mieszkańców i instytucji. Równolegle planowana jest poprawa efektywności energetycznej

budynków użyteczności publicznej z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W obszarze transportu i komunikacji zakłada się modernizację oraz budowę dróg lokalnych i ich infrastruktury towarzyszącej. Uzupełnieniem tych działań będzie rozbudowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego. Realizacja tych inwestycji przyczyni się do zrównoważonego rozwoju Miasta Maków Mazowiecki oraz lepszego zaspokajania potrzeb jego mieszkańców.

Planowane działania:

- Rozbudowa infrastruktury ciepłowniczej poprzez modernizację istniejącej sieci i analizę możliwości budowy nowego źródła ciepła w celu zwiększenia niezawodności i dostępności ogrzewania;
- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej z uwzględnieniem możliwości zastosowania odnawialnych źródeł energii;
- Budowa, modernizacja i uzupełnienie sieci dróg wraz z infrastrukturą okołodrogową;
- Monitorowanie inwestycji i remontów na drogach wojewódzkich i powiatowych;
- Rozbudowa oświetlenia ulicznego z uwzględnieniem także jego zmian w kierunku energooszczędności;
- Wdrożenie wojewódzkich standardów infrastruktury rowerowej.

Kierunek działań 3.2 Zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych

3.2 Zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych

Zakłada się stworzenie funkcjonalnej, estetycznej i przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej w Mieście Maków Mazowiecki, która będzie sprzyjać aktywności, integracji społecznej oraz codziennemu wypoczynkowi. Planowana jest rozbudowa sieci ścieżek rowerowych oraz infrastruktury rekreacyjnej. Ważnym elementem działań jest także przygotowanie przestrzeni w Parku Sapera do organizacji dużych wydarzeń plenerowych, takich jak koncerty, festyny i imprezy miejskie, co pozwoli na rozwój oferty kulturalno-integracyjnej miasta. Ponadto przewidziane jest sukcesywne uzupełnianie małej infrastruktury miejskiej, rozwój terenów zielonych oraz działania na rzecz estetyki i porządku przestrzeni publicznych – w szczególności w reprezentacyjnych częściach miasta, takich jak rynek. Efektem tych działań będzie poprawa jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności miasta oraz stworzenie przestrzeni odpowiadającej współczesnym standardom funkcjonalnym i wizualnym.

Planowane działania:

- Sukcesywna budowa nowych odcinków ścieżek rowerowych, które połączą kluczowe punkty w mieście, zwiększając bezpieczeństwo rowerzystów i zachęcając mieszkańców do korzystania z ekologicznego transportu;
- Stworzenie miejsca do realizacji dużych imprez plenerowych w Parku Sopera poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni umożliwiającej organizację koncertów, festynów i wydarzeń miejskich;
- Uzupełnianie małej infrastruktury – montaż ławek, koszy na śmieci, latarni i elementów poprawiających komfort użytkowania przestrzeni publicznej;
- Rozwój terenów zielonych poprzez tworzenie i pielęgnację parków, skwerów oraz zadrzewień, szczególnie w rejonie rynku;
- Troska o jakość i estetykę przestrzeni publicznych poprzez dbałość o czystość, spójność urbanistyczną oraz przyjazny i atrakcyjny wygląd miejsc codziennego użytku.

Kierunek działań 3.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego

3.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego

W Mieście Maków Mazowiecki niezbędne są ciągłe prace na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego oraz realizacja założeń zrównoważonego rozwoju poprzez wdrażanie rozwiązań ograniczających negatywny wpływ człowieka na otoczenie.

Szczególny nacisk położony zostanie na poprawę jakości powietrza, osiąganą poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z ogrzewania budynków. Będzie to możliwe dzięki termomodernizacji obiektów (zmniejszającej zapotrzebowanie na energię), zastępowaniu tradycyjnych źródeł ciepła nowoczesnymi, ekologicznymi systemami grzewczymi oraz zwiększeniu udziału energii odnawialnej. Działania obejmują także modernizację oczyszczalni ścieków, co przyczyni się do zwiększenia efektywności oczyszczania i zmniejszenia presji na środowisko wodne, w tym poprawy jakości wód powierzchniowych, takich jak rzeka Orzyc. Kolejnym istotnym celem jest optymalizacja systemu gospodarowania odpadami – poprzez zwiększenie poziomu segregacji oraz działania na rzecz bardziej efektywnego i ekonomicznego funkcjonowania całego systemu. Ważnym obszarem działań będzie także poprawa retencji wód opadowych. Integralną częścią strategii środowiskowej będzie edukacja ekologiczna mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, która ma na celu budowanie świadomości ekologicznej i promowanie postaw odpowiedzialnych za przyszłość lokalnego i globalnego środowiska.

Planowane działania:

- Działania na rzecz poprawy jakości powietrza i ograniczenia tzw. niskiej emisji poprzez termomodernizację obiektów, zastępowanie tradycyjnych źródeł ciepła ekologicznymi rozwiązaniami i zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych;
- Wspieranie mieszkańców w korzystaniu z dostępnych programów krajowych i regionalnych na wymianę źródeł ciepła;
- Modernizacja oczyszczalni ścieków w celu poprawy efektywności oczyszczania i zmniejszenia wpływu na środowisko wodne;
- Optymalizacja działania systemu gospodarowania odpadami poprzez analizę i ewentualne zwiększenie liczby i dostępności pojemników do segregacji w przestrzeni publicznej, optymalizację harmonogramów odbioru odpadów, rozważenie wprowadzenia systemów monitorowania zapewnienia pojemników itp.;
- Rozwój Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) poprzez rozszerzenie godzin otwarcia oraz listy przyjmowanych odpadów, zwłaszcza tych problematycznych (np. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble, tekstylia);
- Zwiększenie skali segregacji odpadów poprzez działania edukacyjne skierowane do mieszkańców, szkół i przedsiębiorców, promujące zasady prawidłowej segregacji odpadów u źródła, dostarczanie przejrzystych materiałów informacyjnych (ulotki, plakaty, poradniki online) dotyczących zasad segregacji odpadów itp.;
- Działania skoncentrowane na poprawie retencji wód - inwestycje w infrastrukturę zatrzymującą wodę opadową jak zbiorniki, ogrody deszczowe czy nawierzchnie przepuszczalne, przedsięwzięcia zmierzające do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji, przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej;
- Działania skoncentrowane na zapobieganiu powodzi – inwestycje w infrastrukturę i działania skoncentrowane na monitorowaniu sytuacji w tym obszarze;
- Działania na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych (rzeka Orzyc);
- Edukacja ekologiczna mieszkańców – realizowana poprzez warsztaty, konkursy i kampanie informacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży jako przyszłych liderów zmian.

2.2.4 Kluczowe projekty realizujące cele strategiczne

Poniżej – lista kluczowych projektów realizujących cele strategiczne miasta.

Tabela 7. Kluczowe projekty realizujące cele strategiczne

Nazwa projektu	Podmiot odpowiedzialny	Potencjalne źródła finansowania
Kompleksowa modernizacja oczyszczalni ścieków dla zwiększenia efektywności i redukcji obciążenia środowiska wodnego	Miasto Maków Mazowiecki Miejskie Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Makowie Mazowieckim	- Budżet jednostek samorządu terytorialnego (regionalny, powiatowy, środki własne miasta) - Budżet państwa - Środki funduszy celowych - Fundusze Europejskie i inne środki z budżetu Unii Europejskiej - Inne środki publiczne
Rozwój i modernizacja systemu ciepłowniczego miasta	Miasto Maków Mazowiecki Juma Spółka z o.o.	
Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej z integracją OZE	Miasto Maków Mazowiecki	
Inwestycje w budynki wielorodzinne, stanowiące ofertę dla osób o umiarkowanej sytuacji materialnej (mieszkania komunalne)	Miasto Maków Mazowiecki	
Sukcesywna budowa nowych odcinków ścieżek rowerowych, które połączą kluczowe punkty w mieście	Miasto Maków Mazowiecki	
Stworzenie miejsca do realizacji dużych imprez plenerowych w Parku Sapera	Miasto Maków Mazowiecki	
Modernizacja budynków i zakup nowoczesnego wyposażenia Miejskiego Domu Kultury i Miejskiej Biblioteki Publicznej	Miasto Maków Mazowiecki Miejski Dom Kultury Miejska Biblioteka Publiczna	
Budowa nowoczesnej hali sportowej umożliwiającej organizację zajęć, treningów i wydarzeń na różnych poziomach zaawansowania	Miasto Maków Mazowiecki	
Stworzenie miejskich tras tematycznych – takich jak szlak dziedzictwa żydowskiego, historyczny czy przyrodniczo-rekreacyjny	Miasto Maków Mazowiecki Miejski Dom Kultury	

Źródło: opracowanie własne.

2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

W odniesieniu do wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych Miasta Maków Mazowiecki oraz prognozowanych zmian demograficznych, przestrzennych i środowiskowych opracowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Analiza kluczowych uwarunkowań objęła m.in.: strukturę sieci osadniczej Miasta Maków Mazowiecki, układ komunikacyjny, wybrane elementy infrastruktury technicznej, zasoby środowiska przyrodniczego oraz obszary wymagające ochrony. Na podstawie przeprowadzonych analiz zdiagnozowano potrzeby i potencjał rozwojowy miasta, z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania.

W rezultacie opracowano długookresowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który przedstawia strategiczną wizję rozwoju Miasta Maków Mazowiecki. Zdefiniowano ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania oraz realizacji polityki przestrzennej w najbliższych latach.

Jako nadrzędny cel rozwoju miasta określono działanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, ukierunkowane na zapewnienie wysokiej jakości życia obecnym i przyszłym mieszkańcom. Aby osiągnąć cele wyznaczone w wizji rozwoju, konieczne jest zarówno odpowiednie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, jak i realizacja działań poprawiających warunki życia lokalnej społeczności. W związku z tym sformułowano wytyczne dotyczące zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozwoju systemów komunikacyjnych, infrastruktury technicznej i społecznej, które zilustrowano za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

2.3.1. Struktura sieci osadniczej w mieście

Miasto Maków Mazowiecki to miasto powiatowe położone w północnej części województwa mazowieckiego, nad rzeką Orzyc, stanowiące administracyjne, usługowe i funkcjonalne centrum powiatu makowskiego. Miasto graniczy z gminami Karniewo, Czerwonka, Szelków oraz Płoniawy-Bramura. Jego korzystne położenie na przecięciu dwóch dróg krajowych – nr 57 i nr 60 – umożliwia sprawne powiązania komunikacyjne zarówno z Warszawą (oddaloną o ok. 80 km), jak i z obszarami o walorach turystycznych, w tym z Pojezierzem Mazurskim.

Powierzchnia administracyjna Miasta Maków Mazowiecki wynosi 10,3 km², a miasto zamieszkuje 8 939 mieszkańców (dane GUS, 2023). Obszar miasta stanowi jeden zwarty obręb ewidencyjny, co wynika z jego ograniczonej powierzchni oraz miejskiego charakteru zabudowy.

Strefa śródmiejska Miasta Maków Mazowiecki, zlokalizowana pomiędzy ulicami Ciechanowską, Duńskiego Czerwonego Krzyża, Armii Krajowej a rzeką Orzyc pełni funkcję centralną zarówno w skali miasta, jak i powiatu. Obszar ten cechuje się wysoką intensywnością zabudowy oraz zróżnicowaniem funkcji, typowym dla śródmiejskiej struktury urbanistycznej.

W strukturze zabudowy śródmiejskiej dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna⁷, która – choć w skali całego miasta występuje w ograniczonym zakresie – koncentruje się właśnie w tym obszarze, głównie wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, takich jak ulice Duńskiego Czerwonego Krzyża i Mickiewicza. Funkcja mieszkaniowa uzupełniana jest punktowo przez zabudowę usługową. Obszar ten pełni również funkcję centralną w zakresie usług publicznych i administracyjnych o znaczeniu ogólnomiejskim i powiatowym. Zlokalizowane są tu m.in. siedziby instytucji administracji publicznej, placówki ochrony zdrowia, edukacji i kultury – w tym szpital powiatowy, zespół szkół średnich oraz centrum kształcenia praktycznego. W obszarze tym przewiduje się rozwój uzupełniający, głównie w formie zabudowy plombowej.

Istotnym elementem śródmieścia – zarówno dla tożsamości, jak i funkcjonowania miasta jest historyczny układ urbanistyczny zlokalizowany między rzeką Orzyc a ulicą Moniuszki. Obejmuje on rynek miejski i główne obiekty zabytkowe, wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

---

⁷ Zabudowa wielorodzinna w mieście jest zarządzana przez spółdzielnię mieszkaniową „Jubilatka”.

Na południe od ul. Armii Krajowej zabudowa płynnie przechodzi w zwarte kwartały zabudowy jednorodzinnej, funkcjonalnie powiązane z centrum.

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna dominuje w strukturze funkcjonalnej miasta. Jej zasięg obejmuje również obszary po stronie zachodniej i południowej oraz po wschodniej stronie rzeki Orzyc, gdzie przyjmuje bardziej podmiejski charakter.

W północnej części miasta, powyżej ulicy Ciechanowskiej, znajduje się dzielnica przemysłowa, skupiająca zakłady produkcyjno-usługowe, magazynowe, składowe oraz obiekty zaplecza technicznego miasta. Jest to główny obszar aktywności gospodarczej Miasta Maków Mazowiecki. Dodatkowe funkcje gospodarcze zlokalizowane są także w południowej części miasta – w rejonie oczyszczalni ścieków oraz w części zachodniej wzdłuż ulicy Duńskiego Czerwonego Krzyża – gdzie rozwinęły się inwestycje usługowo-produkcyjne i usługowo-handlowe, obsługujące zarówno mieszkańców miasta, jak i obszaru powiatu. Aby wzmocnić potencjał tych obszarów, planowane są strategiczne działania na rzecz tworzenia konkurencyjnej oferty dla biznesu i aktywnego wspierania lokowania nowych inwestycji, również na terenach prywatnych.

Układ przestrzenny miasta obejmuje również rozległe tereny rolnicze, które znajdują się zarówno w obrębie miasta, jak i w gminach ościennych. Mimo obecności dużych powierzchni rolniczych, funkcja rolnicza w samej przestrzeni miejskiej ma marginalne znaczenie – grunty zabudowy zagrodowej stanowią znikomy udział w strukturze przestrzennej, co świadczy o stopniowym wycofywaniu się tej funkcji z przestrzeni miejskiej.

Kierunkiem działań planistycznych powinno być zachowanie ładu przestrzennego, ochrona wartości kulturowych i krajobrazowych, a także kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych w strefach gospodarczych poprzez ich uzbrojenie i zagospodarowanie.

2.3.2. Główne elementy infrastruktury społecznej

Miasto Maków Mazowiecki znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”, który charakteryzuje się niskim stopniem przekształcenia środowiska przyrodniczego. Na obrzeżach miasta zlokalizowane są kompleksy leśne, a uzupełnieniem lokalnej oferty wypoczynkowej jest las „Grzanka” o powierzchni około 70 ha, położony przy południowo-wschodniej granicy miasta. Występujące w okolicy skarpy, doliny rzeczne oraz łąki stanowią naturalne otoczenie terenów rekreacyjnych.

W granicach miasta znajduje się również sztuczny zbiornik wodny o powierzchni 17 ha, powstały w starorzeczu rzeki Orzyc. W 2022 roku przeprowadzono zagospodarowanie terenów przyległych, obejmujące budowę oświetlonych ciągów pieszych, pomostów, molo oraz montaż elementów małej architektury. Dalsze działania mają na celu rozbudowę i uzupełnienie istniejącej infrastruktury, aby stworzyć kompleksową ofertę rekreacyjną. W centrum miasta zlokalizowany jest Park Sapera, pełniący funkcję terenu zieleni urządzonej, a także miejsca organizacji wydarzeń plenerowych.

Infrastruktura społeczna, w tym oświatowa i kulturalna

Miasto prowadzi dwie szkoły podstawowe, miejski zespół przedszkoli samorządowych oraz jedno samodzielne przedszkole. W Mieście Maków Mazowiecki funkcjonują również szkoły ponadpodstawowe: liceum ogólnokształcące oraz zespół szkół średnich.

Działalność kulturalna realizowana jest przez Miejski Dom Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną oraz Centrum Dialogu Kulturowego „Dom Wesołka”. Na terenie miasta znajduje się również Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Obiekty użyteczności publicznej zlokalizowane są w centralnych częściach miasta lub na jego obrzeżach, co zapewnia ich dostępność w skali lokalnej.

Planowane są inwestycje mające na celu rozwój i modernizację infrastruktury społecznej, w tym: modernizacja budynków oraz zakup nowoczesnego wyposażenia Miejskiego Domu Kultury i Miejskiej Biblioteki Publicznej, modernizacja Kina „Mazowsze” a także budowa nowoczesnej hali sportowej.

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i tereny wymagające przekształceń

W strukturze miasta wyodrębniono teren byłego dworca autobusowego przy ul. Przasnyskiej jako obszar wymagający zagospodarowania. Na tym terenie wskazuje się możliwość podjęcia działań

dotyczących integracji obsługi transportu zbiorowego z ochroną reliktyw dawnego cmentarza żydowskiego.

W zakresie polityki mieszkaniowej planowane są inwestycje w budynki wielorodzinne, stanowiące ofertę dla osób o umiarkowanej sytuacji materialnej, w tym mieszkania komunalne.

Sport i rekreacja

Rzeka Orzyc wraz z otaczającą ją doliną stanowi główny korytarz ekologiczny oraz przestrzeń rekreacyjną miasta. Zagospodarowanie tego terenu obejmuje rozwój infrastruktury o charakterze rekreacyjno-sportowym. Planowane jest także dostosowanie przestrzeni Parku Sapera do organizacji imprez plenerowych. Uzupełnieniem oferty wypoczynkowej są obszary leśne i doliny rzeczne, stanowiące ogólnodostępne zaplecze rekreacyjne.

2.3.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Transport drogowy i kolejowy

Miasto Maków Mazowiecki charakteryzuje się korzystnym położeniem komunikacyjnym w północnej części województwa mazowieckiego. Miasto zlokalizowane jest na przecięciu dwóch istotnych szlaków drogowych: drogi krajowej nr 57 (Warszawa – Bartoszyce) oraz drogi krajowej nr 60 (Łęczyca – Ostrów Mazowiecka), przecinających miasto odpowiednio w układzie północ-południe i wschód-zachód. Dodatkowe znaczenie komunikacyjne posiada droga wojewódzka nr 626, łącząca Miasto Maków Mazowiecki z Nową Wsią. Układ ten zapewnia dogodny dostęp zarówno do Warszawy, jak i do regionów Warmii i Mazur.

Obecnie na terenie miasta nie funkcjonuje kolej pasażerska – ruch kolejowy na dawnej trasie Mławskiej Kolei Dojazdowej został zawieszony. Jednak w ramach Rządowego Programu Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej „Kolej Plus” planowana jest budowa nowej linii kolejowej Zegrze – Przasnysz, stanowiącej tzw. „Kolej Północnego Mazowsza”. Nowa linia, o długości około 73 km, połączy m.in. Przasnysz, Maków Mazowiecki, Pułtusk i Serock z Warszawą, umożliwiając sprawne i szybkie połączenia kolejowe z aglomeracją warszawską. W ramach tej inwestycji zaplanowano przystanek kolejowy w Mieście Maków Mazowiecki.

Transport zbiorowy

Miasto Maków Mazowiecki zostało wskazane w Planie Transportowym Województwa Mazowieckiego jako lokalny punkt przesiadkowy. W związku z tym przewiduje się lokalizację zintegrowanego węzła przesiadkowego, zapewniającego sprawne powiązania transportu autobusowego, rowerowego oraz – w przyszłości – kolejowego. Punkt ten ma być zlokalizowany w obszarze charakteryzującym się dobrą dostępnością pieszo-rowerową i kołową.

Na poziomie wojewódzkim miasto objęte jest systemem przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, obejmującym linie lokalne, szkolne oraz regionalne. Rozwój systemu zakłada dalsze usprawnienia w zakresie dostępności do głównych ośrodków miejskich oraz punktów obsługi społecznej i edukacyjnej.

Infrastruktura piesza i rowerowa

Miasto znajduje się na trasie ponadlokalnego szlaku rowerowego VeloMazovia (odcinek IV: Dybki – PKP Wyszyny), a także regionalnego szlaku kulturowego – Szlaku Księżąt Mazowieckich, który obejmuje wybrane obiekty dziedzictwa historycznego i przestrzenie publiczne. Obszary zalewu miejskiego, Parku Sapera oraz kompleksu leśnego Grzanka powiązane są funkcjonalnie ciągami pieszo-rowerowymi, integrując przestrzeń rekreacyjną z centrum miasta.

W planach jest dalsza rozbudowa infrastruktury rowerowej, obejmująca zarówno rozbudowę istniejących ciągów, jak i powiązania ze strefą śródmiejską oraz terenami wypoczynkowymi. Planowane jest m.in. stworzenie miejskiej trasy tematycznej - Szlaku Dziedzictwa Żydowskiego.

2.3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej

Zaopatrzenie w wodę

Miasto Maków Mazowiecki posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, obejmującą znaczną część miasta. Według danych GUS z 2023 roku ponad 96% mieszkańców korzysta z miejskiej sieci wodociągowej. Główne ujęcia wody zlokalizowane są w rejonie ulic Przemysłowej i Jałowcowej.

Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków

System kanalizacji sanitarnej w Mieście Maków Mazowiecki cechuje się wysokim stopniem rozbudowy – również obejmuje ponad 96% mieszkańców. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni zlokalizowanej w południowej części miasta. W ramach projektów o charakterze ponadlokalnym planowane są dalsze inwestycje w budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych oraz w rozbudowę oczyszczalni ścieków.

Zaopatrzenie w gaz

Miasto Maków Mazowiecki nie jest objęte systemem sieci gazowej. Kwestie zaopatrzenia w gaz pozostają poza zakresem miejskiej infrastruktury technicznej.

Infrastruktura elektroenergetyczna i ciepłownicza

Zasilanie w energię elektryczną odbywa się poprzez linie 110 kV, które doprowadzają napięcie do Głównego Punktu Zasilania zlokalizowanego przy ulicy Przasnyskiej. Miasto dysponuje także siecią ciepłowniczą, obejmującą głównie obszar śródmieścia. Zakład ciepłowniczy znajduje się przy ulicy Przemysłowej.

Odnawialne źródła energii

Miasto planuje dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, w szczególności budowę kolejnych elektrowni słonecznych na terenach otwartych oraz rekreacyjnych. Obecnie w granicach administracyjnych miasta działają już farma fotowoltaiczna przy ulicy Duńskiego Czerwonego Krzyża oraz mała elektrownia wodna.

Na terenie Powiatu Makowskiego utworzono społeczność energetyczną w formie klastra energii, którego celem jest wykorzystanie istniejącego potencjału już funkcjonujących instalacji OZE i skorzystanie z mechanizmów rozliczeń dedykowanych dla sformalizowanej społeczności. Udział Miasta w projekcie pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i poprawę efektywności

energetycznej dzięki dywersyfikacji źródeł energii i ustabilizowaniu kosztów jej produkcji i wykorzystania.

2.3.5. System powiązań przyrodniczych

Formy ochrony przyrody

Miasto Maków Mazowiecki położone jest poza granicami wielkoobszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu. Na jego terenie ochronie podlegają pomniki przyrody – zarówno jednoobiektowe, jak i wieloobiektowe (drzewa oraz grupy drzew).

Kompleksy leśne i korytarze ekologiczne rzek

Lasy w granicach miasta zajmują powierzchnię 93 ha. Poziom lesistości miasta wynosi 9,02%⁸. W wymiarze lokalnym i ponadlokalnym podstawowym korytarzem ekologicznym miasta jest dolina rzeki Orzyc. Dolina ta stanowi oś systemu powiązań przyrodniczych Miasta Maków Mazowiecki, łącząc jego obszary przyrodnicze z systemami gmin sąsiednich. Korytarz zachowuje ciągłość powiązań z największym kompleksem leśnym w mieście – lasem Grzanka, który należy uznać za główny węzeł ekologiczny miasta. Korytarze wspomagające stanowią ciekły wodne oraz zieleń towarzysząca rzece Orzyc.

Zidentyfikowane krajobrazy

Zgodnie z audytem krajobrazowym województwa mazowieckiego, przyjętym uchwałą nr 48/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 marca 2024 r., na obszarze Miasta Maków Mazowiecki zidentyfikowano krajobrazy miejskie, wiejskie, bagienno-łąkowe oraz leśne. W dolinie rzeki Orzyc występują krajobrazy podtypu 2a i 3b, stanowiące istotne elementy systemu powiązań przyrodniczych.

Wody powierzchniowe

---

⁸ Źródło: Raport o stanie Miasta Maków Mazowiecki za 2024 r.

Miasto Maków Mazowiecki położone jest w całości w granicach zlewni rzeki Orzyc – prawobrzeżnego dopływu Narwi. W granicach administracyjnych miasta rzeka Orzyc odbiera trzy bezimienne dopływy.

Zagrożenie powodziowe i tereny osuwiskowe

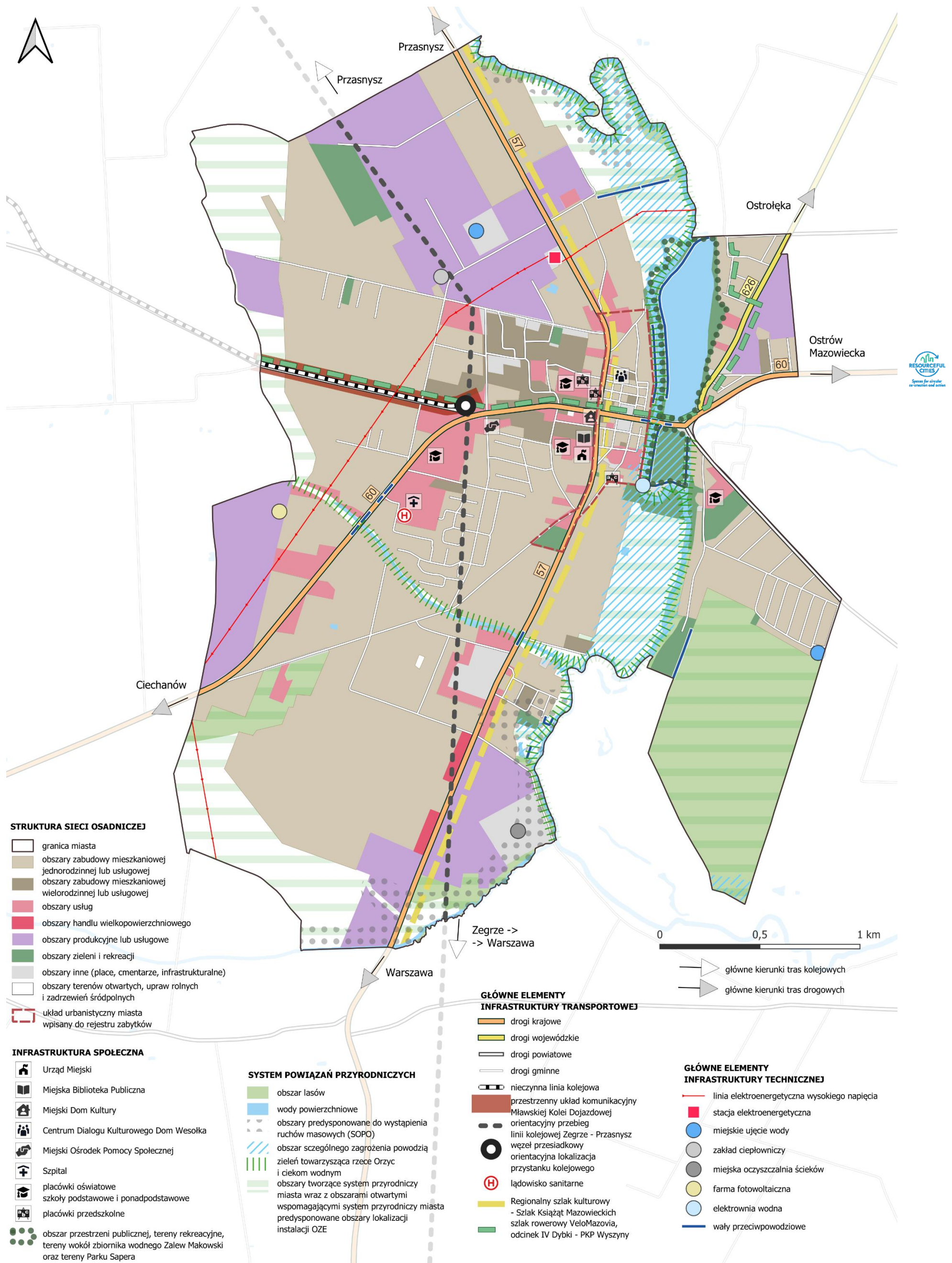
Na terenie miasta występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Obszary te zostały wyznaczone w zlewni rzeki Orzyc i obejmują jej cały przebieg na terenie miasta. Wały przeciwpowodziowe zrealizowane są jedynie w śródmiejskiej części miasta – w rejonie tzw. „starego miasta”. W ramach planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniono inwestycje w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, w tym budowę i modernizację wałów przeciwpowodziowych, realizowane na poziomie lokalnym i powiatowym.

Zgodnie z danymi Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO), w Mieście Maków Mazowiecki nie występują zaewidencjonowane obszary osuwiskowe, występują natomiast obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych.

Złoża kopalin oraz obszary i tereny górnicze

W granicach administracyjnych Miasta Maków Mazowiecki nie występują udokumentowane złoża kopalin, a także nie zostały wyznaczone obszary ani tereny górnicze.

Grafika 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Makowa Mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne.

2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Rozdział odnosi się do art. 10e ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Głównym wyzwaniem planowania rozwoju funkcjonalno-przestrzennego miasta jest prawidłowe rozpoznanie, klasyfikacja i uporządkowanie dostępnych zasobów przestrzeni, a następnie umiejętne ich wykorzystanie w całym procesie. W celu maksymalizacji korzyści i osiągnięcia oczekiwanych rezultatów, należy zapewnić komplementarność realizowanych działań i zadbać o to, aby wynikały one z identyfikowanych w mieście aktualnych i prognozowanych problemów i potrzeb. Kluczowe jest również zachowanie spójności z założeniami krajowej i wojewódzkiej polityki przestrzennej, określonymi między innymi w obowiązującej *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*.

Podstawową zasadą polityki przestrzennej jest zachowanie ładu przestrzennego, co realizowane jest poprzez prowadzenie efektywnej i racjonalnej gospodarki przestrzennej i planistycznej na wszystkich poziomach planowania. Ma to na celu stworzenie harmonijnej całości, uwzględniającej w uporządkowany sposób różnorodne uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz estetyczne. Zasada ta jest ściśle powiązana z ideą zrównoważonego rozwoju, który zakłada integrację działań politycznych, gospodarczych i społecznych, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi przyrodniczej oraz trwałości procesów naturalnych. Taki rozwój ma na celu zapewnienie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń. W ten sposób zasada ta kształtuje ład przestrzenny, zapewniając odpowiednie relacje estetyczne, funkcjonalne i ekonomiczne, zarówno w zagospodarowaniu terenów zurbanizowanych, jak i w interakcjach między środowiskiem naturalnym a działalnością człowieka.

Poniżej określono kluczowe kierunki zmian i zasady w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście Maków Mazowiecki, w odniesieniu do wypracowanej w ramach Strategii wizji jej rozwoju w perspektywie 2035 r.

2.4.1 Kierunki zmian

1. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Kształtowanie podstawowej struktury osadniczej miasta w nawiązaniu do obecnych układów przestrzennych poprzez zagęszczanie istniejącej zabudowy oraz uzupełnianie jej ciągłości, m.in. poprzez modernizację, przebudowę oraz adaptację niewykorzystywanych budynków, lokali i przestrzeni do nowych funkcji.
- Dążenie do kształtowania zabudowy w zwartych kompleksach o określonych, spójnych standardach, z zachowaniem powiązań przestrzenno-funkcjonalnych z wykształconym układem zurbanizowanym miasta.
- Rozwijanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta z uwzględnieniem potrzeb wszystkich grup mieszkańców, w tym osób ze szczególnymi potrzebami, oraz podejmowanie działań na rzecz eliminowania barier architektonicznych i komunikacyjnych, które utrudniają tej grupie dostęp do przestrzeni i obiektów.
- Kształtowanie zabudowy z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska naturalnego i zasad wspierających przystosowanie się do zmian klimatycznych oraz w powiązaniu z siecią transportową i infrastrukturą techniczną.
- Ograniczenie rozwoju zabudowy na terenach otwartych, cennych przyrodniczo oraz obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.
- Dążenie do utrzymania ładu przestrzennego i zapobieganie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu, w tym poprzez ograniczanie rozpraszania zabudowy i jej niekontrolowanego rozwoju.
- Uwzględnianie w polityce rozwojowej miasta możliwości i perspektyw związanych z poszerzeniem jego granic.

2. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Systemy komunikacji

- Planowanie układu komunikacyjnego i rozwoju sieci drogowej z uwzględnieniem powiązań transportowych na poziomie międzygminnym, regionalnym i krajowym, w tym planowanego przebiegu nowej linii kolejowej Zegrze – Przasnysz, stanowiącej tzw. „Kolej Północnego Mazowsza”.
- Systematyczna modernizacja dróg gminnych oraz podejmowanie działań mających na celu poprawę płynności ruchu i zwiększenie bezpieczeństwa jego uczestników poprzez wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych.
- Dążenie do zapewnienia terenom mieszkalnym, usługowym, gospodarczym i rekreacyjnym właściwej obsługi komunikacyjnej.

- Uwzględnianie w prowadzonej polityce przestrzennej planowanej realizacji na terenie miasta punktu przesiadkowego (zadanie wynikające z Planu Transportowego województwa mazowieckiego) na terenach charakteryzujących się dobrą dostępnością dla ruchu kołowego i pieszo-rowerowego.
- Rozwijanie infrastruktury sprzyjającej ruchowi pieszemu, obejmującej m.in. usuwanie barier architektonicznych, budowę ciągów pieszych łączących obszary zamieszkania z usługami i miejscami pracy, dostosowywanie przestrzeni do potrzeb osób w różnym wieku i o różnej sprawności, a także zapewnienie bezpieczeństwa pieszych w ruchu drogowym.
- Rozbudowa infrastruktury rowerowej jako integralnego uzupełnienia istniejącej sieci transportowej, w tym z uwzględnieniem wojewódzkich standardów infrastruktury rowerowej⁹.
- Wdrażanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo w ruchu drogowym, w tym m.in. wprowadzanie stref ograniczonej prędkości oraz stosowanie fizycznych środków uspokojenia ruchu, takich jak progi zwalniające czy wyniesione przejścia dla pieszych.

Infrastruktura techniczna

- Modernizacja, przebudowa i rozbudowa istniejącej infrastruktury technicznej oraz stopniowy rozwój nowych sieci, obiektów i urządzeń uzbrojenia terenu.
- Systematyczne wyposażanie terenów przeznaczonych pod zabudowę w sieci wodociągowe, kanalizacyjne oraz elektroenergetyczne.
- Rozwój i modernizacja systemu ciepłowniczego miasta.
- Rozszerzanie i modernizacja istniejącego systemu zaopatrzenia w wodę w celu zaspokojenia aktualnych oraz prognozowanych potrzeb mieszkaniowych, użytkowych i przeciwpożarowych, z uwzględnieniem powiązania z miejską siecią wodociągową.
- Modernizacja, rozbudowa oraz realizacja sieci kanalizacyjnej (w tym realizowane w ramach aglomeracji ściekowych) opartej na systemie zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do miejskiej oczyszczalni ścieków komunalnych wraz z jej modernizacją.

---

⁹ Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcji tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie 2030 roku w województwie mazowieckim, przyjęte uchwałą Zarządu Województwa Mazowieckiego nr 1100/333/22.

- Zapewnianie możliwości realizacji zadań o charakterze ponadlokalnym, w tym inwestycji celu publicznego określonych w planie zagospodarowania województwa mazowieckiego w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej.

Infrastruktura społeczna

- Kontynuacja rozwoju kluczowych usług publicznych oraz podejmowanie działań na rzecz zapewnienia ich łatwej dostępności, zarówno czasowej, jak i przestrzennej.
- Modernizacja i reorganizacja obiektów i infrastruktury edukacyjnej z uwzględnieniem identyfikowanych obecnych i prognozowanych potrzeb.
- Rozwój infrastruktury społecznej w odniesieniu do identyfikowanego zapotrzebowania, z uwzględnieniem potrzeby ich lokalizacji w zasięgu spaceru lub dojazdu rowerem z miejsca zamieszkania, w tym:
  - rozbudowa terenów sportowo-rekreacyjnych w rejonie rzeki Orzyc,
  - Stworzenie miejsca do realizacji dużych imprez plenerowych w Parku Sapera poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni.
- Kontynuacja rozwoju i poprawa jakości terenów zieleni wraz z infrastrukturą sportową i rekreacyjną na terenach zabudowy mieszkaniowej oraz w jej bezpośrednim otoczeniu.
- Inwestycje w budynki wielorodzinne stanowiące ofertę dla osób o umiarkowanej sytuacji materialnej (mieszkania komunalne).
- Uzupełnianie przestrzeni publicznych o elementy małej architektury.

2.4.2 Zasady

1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- Należy zachować obowiązujące formy ochrony przyrody oraz dążyć do rozszerzania ochrony na najbardziej cenne obszary i obiekty przyrodnicze.
- W odniesieniu do pomników przyrody zlokalizowanych w granicach miasta zakazuje się niszczenia, uszkodzania lub przekształcania drzewa, uszkodzania i zanieczyszczania gleby w obrębie drzewa oraz umieszczania tablic reklamowych na drzewie.
- Należy dążyć do ograniczania zmian zagospodarowania terenów odpowiedzialnych za retencję wód opadowych lub roztopowych, tj. terenów zabagnionych (starorzeczy i zagłębień bezodpływowych) oraz obszarów trwałych mających tendencję do stagnacji wód, szczególnie wilgotnych łąk.

- Należy dążyć do utrzymania krajobrazów podtypu 2a i 3b występujących w dolinie rzeki Orzyc¹⁰, stanowiących główny korytarz powiązań przyrodniczych miasta, a także krajobrazów podtypu 6d, 9a i 9b typu wiejskiego i miejskiego¹¹.
- Należy podejmować działania zmierzające do redukcji emisji szkodliwych substancji i energii do środowiska oraz minimalizowania negatywnego wpływu na otoczenie, w szczególności w zakresie hałasu, drgań, promieniowania oraz zanieczyszczenia powietrza, wód i gleby.
- Wskazane jest zachowanie istniejących parków, skwerów i innych zagospodarowanych terenów zielonych, a także dążenie do systematycznej pielęgnacji istniejącej roślinności oraz wprowadzania nowych nasadzeń. Do uzupełnienia nasadzeń należy wykorzystywać rodzime gatunki roślinności.

2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- Należy dążyć do ochrony walorów i zachowania charakteru założenia przestrzennego Miasta Maków Mazowiecki, w tym:
  - zachowania i rewaloryzacji historycznego układu przestrzennego i kompozycji zieleni, w tym istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów, zadrzewień, osi widokowych i kompozycyjnych,
  - dostosowywania nowej zabudowy do istniejących w układzie urbanistycznym obiektów budowlanych o wartościach kulturowych i zabytkowych,
  - ograniczania lokalizacji nowych dominant przestrzennych,
  - wspierania prac konserwatorskich, rewitalizacji obiektów i obszarów zabytkowych oraz kulturowych.
- Należy dążyć do ochrony i kształtowania krajobrazu poprzez przeciwdziałanie dysharmonii (z uwzględnieniem obiektów i obszarów zabytkowych) oraz kształtowanie estetyki przestrzeni, w tym podejmowanie tzw. "uchwał krajobrazowych".
- W odniesieniu do ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje nakaz prowadzenia wszelkich działań, w tym budowlanych, zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

---

¹⁰ Krajobraz podtypu 2a - z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk, krajobraz podtypu 3b – z przewagą siedlisk lasowych.

¹¹ Krajobraz podtypu 6d – z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości, krajobraz podtypu 9a - miejscowości z zachowanym układem historycznym, krajobraz podtypu 9b - miejscowości o charakterze współczesnym.

- W odniesieniu do ochrony zabytków archeologicznych obowiązuje nakaz wykonywania robót ziemnych albo prowadzenia zmian charakteru prowadzonej dotychczas działalności, z uwzględnieniem zasad określonych w przepisach odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także dotyczącymi postępowania z zabytkami w procesie budowlanym.
- W odniesieniu do obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków obowiązuje nakaz zachowania obecnego wyglądu i gabarytów budynków, w tym ochrony zachowanych elementów dekoracji architektonicznej.
- Należy dążyć do wykorzystania walorów krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji, w tym rozwoju sieci tras rowerowych z poszanowaniem jakości krajobrazu i zasobów przyrodniczych miasta.

3. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2024 poz. 1130 ze zm.)

Lokalizacja obiektów handlu wielkopowierzchniowego możliwa jest w południowej części miasta w sąsiedztwie drogi krajowej nr 57. Należy zapewnić wysoką dostępność komunikacyjną tych terenów i nie dopuszczać do kolizji funkcji handlowo-usługowych z funkcją mieszkaniową.

4. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- Realizacja inwestycji celu publicznego może następować na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, podejmowanej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
- Należy zapewniać spójności inwestycji celu publicznego z charakterem, skalą i sposobem zagospodarowania przyległych terenów.
- Powinno się podejmować działania zmierzające do ograniczenia potencjalnych negatywnych skutków związanych z realizacją inwestycji celu publicznego.

5. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- Lokalizacja obiektów produkcji energii nie powinna kolidować z innymi funkcjami terenów, w tym nie może powodować uciążliwości dla zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi, obiektów wrażliwych na zakłócenia promieniowania elektromagnetycznego, a także obszarów o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.
- Realizację elektrowni wodnych i słonecznych dopuszcza się w obszarach terenów otwartych oraz obszarach zieleni i rekreacji.

6. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- Należy ograniczać sytuowanie inwestycji mogących wywierać istotny wpływ na środowisko, a w przypadkach, gdy planowana jest lokalizacja takich przedsięwzięć, należy uwzględnić ich możliwe negatywne oddziaływanie na otoczenie.

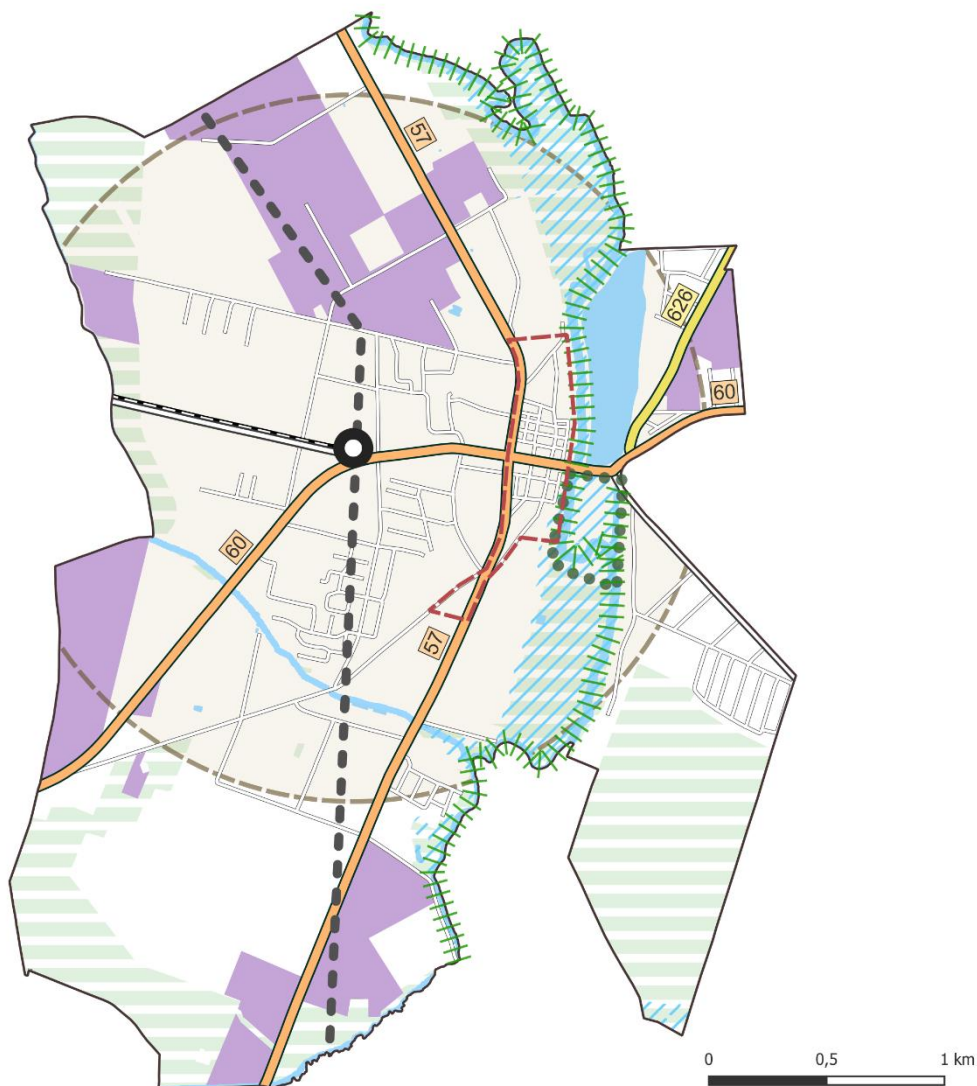
7. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- Gospodarkę rolną należy prowadzić zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz uwzględnieniem walorów tradycyjnego krajobrazu rolniczego.
- Należy dążyć do ograniczania przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne oraz gruntów I-III klasy bonitacyjnej na cele nierolnicze.

8. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- Miasto powinno aktywnie szukać rozwiązań dla terenów wymagających zagospodarowania, w tym dla byłego dworca autobusowego przy ul. Przasnyskiej. Poprzez dialog i współpracę z właścicielami prywatnymi, miasto będzie dążyć do przywrócenia tych przestrzeni do życia, w sposób uwzględniający potrzeby mieszkańców oraz lokalne dziedzictwo.
- Proces przekształcania terenów powinien być dostosowywany do aktualnych standardów funkcjonalno-przestrzennych, z uwzględnieniem potrzeb lokalnych mieszkańców, przy jednoczesnym zwiększaniu efektywności wykorzystania infrastruktury technicznej w sposób neutralny dla środowiska.

Grafika 5 Wybrane ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście Maków Mazowiecki

WYBRANE USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

- dążenie do ochrony walorów i zachowania charakteru założenia przestrzennego miasta Maków Mazowiecki, w tym dostosowywania nowej zabudowy do istniejących w układzie urbanistycznym obiektów budowlanych o wartościach kulturowych i zabytkowych
- ograniczenie rozwoju zabudowy na terenach otwartych, cennych przyrodniczo oraz obszarach szczególnego zagrożenia powodzią
- przygotowanie strefy inwestycyjno-gospodarczej poprzez kompleksowe uzbrojenie i zagospodarowanie terenów, co umożliwi sprawne lokowanie działalności gospodarczej
- uwzględnianie w prowadzonej polityce przestrzennej planowanej realizacji na terenie miasta punktu przesiadkowego (zadanie wynikające z Planu Transportowego województwa mazowieckiego)
- rozbudowa terenów sportowo-rekreacyjnych w rejonie rzeki Orzyc,
- stworzenie miejsca do realizacji dużych imprez plenerowych w Parku Sapera poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni
- dążenie do utrzymania krajobrazów podtypu 2a i 3b występujących w dolinie rzeki Orzyc, stanowiących główny korytarz powiązań przyrodniczych miasta

OZNACZENIA OGÓLNE

- drogi krajowe
- drogi wojewódzkie
- drogi powiatowe
- drogi gminne
- nieczynna linia kolejowa
- dogęszczanie zabudowy w obrębie pieszego zasięgu od osobowych stacji kolejowych przy uwzględnieniu innych uwarunkowań
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią
- obszary produkcyjne lub usługowe
- obszary tworzące system przyrodniczy miasta wraz z obszarami otwartymi wspomagającymi system przyrodniczy miasta
- orientacyjny przebieg linii kolejowej Zegrze - Przasnysz
- węzeł przesiadkowy
- orientacyjna lokalizacja przystanku kolejowego
- układ urbanistyczny miasta wpisany do rejestru zabytków

Źródło: opracowanie własne.

2.5 Rezultaty planowanych działań

Poniżej przedstawiono katalog wskaźników, które będą podlegały monitoringowi w celu określenia poziomu realizacji założeń *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035*. Dzięki monitoringowi możliwa będzie ocena rezultatów planowanych działań oraz stwierdzenie, czy wyznaczone w strategii cele strategiczne zostały osiągnięte.

Dla każdego ze wskaźników określono oczekiwaną tendencję, a więc sposób, w jaki będzie się zmieniała wartość wskaźnika (wzrost/spadek) w wyniku realizacji założeń Strategii. Dla niektórych wskaźników możliwe było określenie wartości bazowej – są to bowiem dane odnotowywane rokrocznie w statystyce publicznej (BDL GUS). Dzięki temu ich monitoring będzie ciągły i pozwoli na porównanie jego wyników w dłuższej perspektywie (również w latach poprzedzających wdrożenie Strategii). Dla pozostałych wskaźników nie przyjęto wartości bazowych ze względu na fakt, iż do momentu opracowania Strategii (2025 r.), w jej ramach nie zostały podjęte działania umożliwiające ich określenie – realizacja zadań, których dotyczą dane wskaźniki, rozpocznie się bowiem dopiero po przyjęciu Strategii i od tego momentu prowadzony będzie monitoring.

Cel strategiczny 1. Miasto spójne społecznie zapewniające wysoką jakość życia mieszkańcom

Oczekiwane rezultaty:

- podniesienie jakości życia mieszkańców,
- poprawa sytuacji demograficznej i społecznej miasta,
- zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych,
- ograniczenie wykluczenia społecznego wśród mieszkańców,
- wzmocnienie integracji lokalnej społeczności oraz aktywizacja mieszkańców w sprawach miasta,
- wzrost jakości systemu edukacji w mieście.

Tabela 8. Wskaźniki mierzące realizację Celu strategicznego 1. Miasto spójne społecznie zapewniające wysoką jakość życia mieszkańcom

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
1.1 Poprawa jakości usług publicznych	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój e-usług	-	Wzrost	Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim
	Liczba przedsięwzięć realizowanych we współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi	-	Wzrost	Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim
1.2 Rozwój systemu wsparcia społecznego i aktywizacji osób starszych, z niepełnosprawnością i wykluczonych	Liczba osób korzystających z miejsc spotkań i integracji seniorów	-	Wzrost	Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim
	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	36	Wzrost	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim

1.3 Zwiększanie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne	Liczba uczestników imprez organizowanych przez Miejski Dom Kultury	22,4 tys. osób	Wzrost	BDL GUS
1.4 Optymalizacja sieci placówek oświatowych i systemu edukacji w mieście w obliczu malejącej liczby dzieci, zapewniająca efektywne wykorzystanie zasobów, wysoką jakość kształcenia oraz atrakcyjność oferty edukacyjnej	Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego	j. polski: 59% matematyka: 46% j. angielski: 63% ¹²	Wzrost	OKE Warszawa

Źródło: opracowanie własne.

---

¹² Dane dla 2024 r.

Cel strategiczny 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości

Oczekiwane rezultaty:

- poprawa warunków na lokalnym rynku pracy,
- zwiększenie aktywności gospodarczej i poziomu przedsiębiorczości,
- rozwinięcie potencjału turystycznego.

Tabela 9. Wskaźniki mierzące realizację Celu strategicznego 2. Silna lokalna gospodarka, budowana na małej i średniej przedsiębiorczości

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
2.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz pośrednictwo w pozyskiwaniu inwestorów	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców	1 369	Wzrost	BDL GUS
2.2 Wsparcie lokalnego rynku pracy	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	11,9%	Spadek	BDL GUS
2.3 Rozwój potencjału turystyki kulturowej i historycznej jako uzupełnienia lokalnej oferty gospodarczej i promocyjnej miasta	Liczba działań promujących ofertę turystyczną miasta	-	Wzrost	Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim

Źródło: opracowanie własne.

Cel strategiczny 3. Miasto rozwijające się w sposób harmonijny, łączące ład przestrzenny z funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi

Oczekiwane rezultaty:

- podniesienie jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- poprawa jakości i dostępu do infrastruktury technicznej dla mieszkańców,
- zachowanie i ochrona zasobów środowiskowych,
- wzmocnienie zdolności miasta do przystosowania się do zmian klimatycznych,
- zwiększenie estetyki oraz poprawa użyteczności przestrzeni publicznych i obiektów ogólnodostępnych.

Tabela 10. Wskaźniki mierzące realizację celu strategicznego 3. Miasto rozwijające się w sposób harmonijny, łączące ład przestrzenny z funkcjami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
3.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej	Liczba budynków użyteczności publicznej z poprawioną efektywnością energetyczną	-	Wzrost	Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim
3.2 Zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych	Długość dróg dla rowerów	4,4 km	Wzrost	BDL GUS
	Liczba nowo utworzonych lub rozwiniętych terenów rekreacyjnych	-	Wzrost	Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim
3.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego	Odsetek odpadów zebranych selektywnie	43,5%	Wzrost	BDL GUS
	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych i działań edukacyjnych dotyczących ochrony środowiska	-	Wzrost	Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim

Źródło: opracowanie własne.

3. System wraźania Strategii

Rozdział odnosi się do art. 10e ust. 3 pkt 8 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, a także ramy finansowe i źródła finansowania (art. 10e ust. 9 pkt. 3).

System zarządzania strategią składa się z procesów, których realizacja wymaga zaangażowania podmiotów oraz jednostek o różnych kompetencjach. Podział realizacji działań zaplanowanych w strategii zapewni ciągłość prowadzonych prac oraz maksymalizację ich efektywności. Jest on również konieczny ze względu na zróżnicowany poziom oraz zakres odpowiedzialności podmiotów. System zarządzania strategią składa się ze ściśle powiązanych ze sobą i oddziaływujących na siebie elementów:

- Formułowanie i aktualizowanie strategii;
- Wdrażanie strategii;
- Monitoring i ewaluacja rezultatów strategii.

3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii

Realizacja Strategii polega na systematycznym wdrażaniu zaplanowanych działań, zgodnie z określonymi celami i priorytetami. Monitoring postępów umożliwia ocenę skuteczności realizacji Strategii oraz identyfikację ewentualnych barier. Ewaluacja pozwala na analizę osiągniętych rezultatów i ich zgodności z założeniami dokumentu. Aktualizacja Strategii jest niezbędna, aby dostosować ją do dynamicznie zmieniających się warunków społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

3.1.1 Realizacja strategii

- Przygotowanie projektu – Burmistrz Makowa Mazowieckiego przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim, w uzgodnieniu z Radą Miejską (zmiany zapisów w dokumencie także w oparciu o uzasadnione propozycje i wnioski mieszkańców, organizacji społecznych oraz przedsiębiorców).
- Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Burmistrz Makowa Mazowieckiego przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim i instytucji samorządowych.
- Nawiązywanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu) oraz działania lobbingsowe na rzecz

strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym – Burmistrz Makowa Mazowieckiego.

- Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych oraz inwestycyjnych, w ramach których realizowane będą założenia strategiczne – wyspecjalizowane komórki Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim oraz inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne).
- Zatwierdzenie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych i inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i kierunki działań – merytoryczne komórki Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim, Rada Miejska.
- Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej – Skarbnik Gminy Maków Mazowiecki, Burmistrz Makowa Mazowieckiego, Rada Miejska.
- Przygotowanie wniosków o uzyskanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń strategii – Burmistrz Makowa Mazowieckiego, przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim wraz z jednostkami organizacyjnymi.
- Nadzór nad realizacją projektów rozliczenia, raporty – merytoryczne komórki Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim.

Inne niż wymienione wyżej podmioty zaangażowane w realizację Strategii to:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim,
- Miejski Dom Kultury w Makowie Mazowieckim,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Makowie Mazowieckim,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Makowie Mazowieckim,
- Juma Spółka z o.o.,
- placówki edukacyjne z terenu miasta,
- placówki ochrony zdrowia z terenu miasta,
- organizacje pozarządowe.

Miasto Maków Mazowiecki jest miastem powiatowym – na jego terenie funkcjonują podmioty publiczne szczebla powiatowego. Mogą one stanowić partnerów do współpracy dla realizacji celów Strategii. Wśród tych podmiotów można wymienić takie jak:

- Starostwo Powiatowe w Makowie Mazowieckim,
- Powiatowy Urząd Pracy w Makowie Mazowieckim,
- Komenda Powiatowa Policji w Makowie Mazowieckim,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Makowie Mazowieckim,

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim,
- Dom Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Makowie Mazowieckim,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Makowie Mazowieckim,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Zespół zakładów Lecznictwa Otwartego i Zamkniętego im. Duńskiego Czerwonego Krzyża,
- powiatowe placówki edukacyjne,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Makowie Mazowieckim.

3.1.2 Monitoring

- Monitoring bieżący będzie realizowany corocznie.
- Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów działań przyjętych do realizacji.
- Monitoringowi podlega katalog wskaźników umieszczonych w rozdziale *Rezultaty planowanych działań*.
- Wynikiem prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii.

3.1.3 Ewaluacja

- Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w okresie obowiązywania strategii – w 2030 r. (ewaluacja on-going) i 2035 r. (ewaluacja ex-post).
- Ewaluacja ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na realne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). Dzięki temu możliwe jest podnoszenie jakości działań, udoskonalenie bieżącej interwencji czy podejmowanie decyzji dotyczących aktualizacji/modyfikacji dokumentu.
- Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań.
- Raporty ewaluacyjne są prezentowane Radzie Miejskiej przez Burmistrza Makowa Mazowieckiego wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji oraz uzupełnienia zawartości dokumentu.

3.1.4 Aktualizacja

- Zmiany w *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki lata 2025-2035* dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Burmistrza.
- Aktualizacja dokonywana będzie w uzasadnionych przypadkach, w szczególności w związku ze zmianami uwarunkowań rozwoju (m.in. społecznych, gospodarczych, prawnych, przestrzennych czy politycznych) na terenie miasta, bądź w jego otoczeniu.
- Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2030 i 2035. Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia w zakresie aktualizacji na kolejne lata wdrażania Strategii.
- Decyzja o aktualizacji dokumentu będzie dokonywana przez Burmistrza Makowa Mazowieckiego we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim. Burmistrz przedstawiać ją będzie do przyjęcia Radzie Miejskiej.

3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035 stanowi zasadniczy dokument strategiczny obowiązujący w mieście. Prezentuje cele strategiczne i kierunki jego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Wśród dokumentów wykonawczych funkcjonujących w mieście (lub będących w trakcie opracowywania) można wymienić m.in.: dokumenty z zakresu planowania przestrzennego – studium (plan ogólny) ¹³, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zawarte w strategii cele i kierunki działań należy realizować przy pomocy dokumentów wykonawczych, które powinny być sporządzane według poniższych zasad:

- dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie oraz zawierać podstawowe informacje o dokumencie i wyjaśnienie trudnych pojęć oraz wykaz użytych skrótów,
- każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom zgodnie z wytycznymi dotyczącymi prowadzenia konsultacji, wskazanymi w ustawach i obowiązujących przepisach, jak i wytycznymi obowiązującymi w mieście,

---

¹³ W Polsce system planowania przestrzennego przeszedł istotne zmiany wraz z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Główna zmiana dotyczy zastąpienia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nowym dokumentem – planem ogólnym gminy. Gminy muszą uchwalić plan ogólny do końca 2025 roku, a dotychczasowe studia utracą moc z dniem 1 stycznia 2026 r.

- w każdym dokumencie wykonawczym stanowiącym instrument realizacji założeń Strategii powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań,
- każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację.

3.3 Finansowanie Strategii

Skuteczna realizacja założeń *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* wymagać będzie zróżnicowanych źródeł finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Obowiązkiem samorządu gminy jest poszukiwanie wszelkich źródeł, narzędzi i metod realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, w tym pozyskiwanie dofinansowania ze źródeł zewnętrznych.

Do potencjalnych źródeł finansowania zadań wskazanych w strategii należą:

- Środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego – regionalne, powiatowe oraz środki własne miasta;
- Środki budżetu państwa;
- Środki funduszy celowych;
- Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027;
- Inne środki z budżetu Unii Europejskiej z programów takich jak m.in.:
  - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) - dotyczące finansowania projektów przyczyniających się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu;
  - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) - fundusze te mogą zostać wykorzystane na realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które będą zwiększać konkurencyjność lokalnej gospodarki;
  - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) - odnoszą się do finansowania projektów związanych z poprawą sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, zwiększeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnieniem opieki nad dziećmi, podnoszeniem jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracją społeczną, rozwojem usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia;
  - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) - dedykowane dla projektów związanych z rozwojem cyfryzacji, w tym z rozwojem e-usług oraz wzmocnieniem cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach i JST;
  - Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE) - fundusze przeznaczone na szkolenia dla beneficjentów korzystających ze środków Funduszy Europejskich,

działania informacyjno-promocyjne oraz rozwój systemu informatycznego umożliwiającego aplikowanie i rozliczanie projektów unijnych.

- Inne środki publiczne.

Ponadto, do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego mogą zostać wykorzystane środki prywatne.

Biorąc pod uwagę wydatki inwestycyjne Miasta Maków Mazowiecki w ciągu ostatnich pięciu lat, czyli w okresie od 2019 r. do 2023 r., szacuje się, że łączna wartość wydatków ponoszonych na realizację Strategii w okresie jej obowiązywania (w latach 2025-2035) wyniesie około 129 043 341,76 zł¹⁴. Szacunki będą precyzowane w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową.

3.4 Ewaluacja ex-ante

Konieczność przeprowadzenia ewaluacji ex-ante projektu *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* jest konsekwencją zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198). Zgodnie z art. 10a ust., podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem. Efektem niniejszej ewaluacji jest ocena trafności i spójności założeń przyjętych w projekcie *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035*, jak również jej planowanego sposobu realizacji.

Zachowując zgodność z założeniami ustawowymi przyjęto podstawowe kryteria ewaluacji, do których należy:

- kompletność dokumentu wobec wymogów ustawowych;
- trafność zaplanowanych celów strategicznych w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów i wyzwań;
- spójność wewnętrzną i zewnętrzną;
- potencjalna efektywność wyznaczonych celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów.

3.4.1 Kompletność

Celem opisywanego obszaru jest analiza Projektu *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* pod kątem zawartości obligatoryjnych elementów, wskazanych w art. 10e ust. 3 pkt.

---

¹⁴ Wartość oszacowana na podstawie wydatków majątkowych inwestycyjnych poniesionych przez miasto Maków Mazowiecki w latach 2019-2023 (dane BDL GUS)

1-9 z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.) z uwzględnieniem kwestii społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych.

Tabela 11. Obligatoryjne elementy strategii rozwoju gminy a Projekt Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035

Obligatoryjne elementy strategii rozwoju gminy	Projekt <i>Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035</i>
Wnioski z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby strategii	1.5 Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta
Cele strategiczne rozwoju i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia	2.2 Cele strategiczne rozwoju miasta i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia
Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	2.2 Cele strategiczne rozwoju miasta i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
Rezultaty planowanych działań	2.5 Rezultaty planowanych działań
Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834), wraz z zakresem planowanych działań	1.3 Komplementarność
System wdrożenia strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii 3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych
Źródła finansowania Strategii	3.3 Finansowanie Strategii

Źródło: opracowanie własne.

Projekt *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* został sporządzony w formie zarówno tekstowej, jak i graficznej zgodnie z wymogami ustawowymi, określonymi w art. 10e ust 4 ustawy z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Zawiera ponadto obligatoryjny model struktury funkcjonalno-przestrzennej, rysunek ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie oraz grafiki OSI, które stanowią realizację treści określonych w punktach 4-7 ww. artykułu

Wobec powyższego, projekt *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* uznaje się za kompletny.

3.4.2 Trafność

Niezbędnym elementem, determinującym wypracowanie adekwatnego modelu interwencji strategicznej, obejmującego cele strategiczne i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia, są wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Miasta Maków Mazowiecki. Założenia Strategii opierają się na wynikach prac diagnostycznych, co pozwoliło na wypracowanie i późniejsze wdrażanie skutecznej interwencji, stanowiącej odpowiedź na realne problemy i potrzeby miasta.

Badania przeprowadzone zostały w oparciu o analizę danych zastanych. Mowa tu o ogólnodostępnych danych zawartych w lokalnych i regionalnych dokumentach diagnostycznych i strategicznych, jak i danych statystycznych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych GUS, Urzędu Miejskiego w Makowie Mazowieckim, Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim i Powiatowego Urzędu Pracy w Makowie Mazowieckim. Ze względu na partycypacyjno-eksperymentalny charakter strategii wspomniane dane wzbogacone zostały o wyniki badań jakościowych i ilościowych. W elektronicznej i papierowej ankiecie przeprowadzonej w lutym i marcu 2025 roku, mieszkańcy miasta zostali poproszeni o ocenę funkcjonowania miasta w wyodrębnionych obszarach tematycznych oraz wskazanie jej mocnych i słabszych stron. Wśród pracowników Urzędu Miejskiego i jego jednostek organizacyjnych, członków Rady Miejskiej oraz mieszkańców przeprowadzono dodatkowo warsztaty strategiczne, mające na celu zebranie pogłębionych informacji dotyczących uwarunkowań rozwojowych mających wpływ na Miasto Maków Mazowiecki. Dokonano również porównania danych z danymi dotyczącymi powiatu makowskiego i województwa mazowieckiego, co daje możliwość oceny aktualnej sytuacji miasta w szerszej perspektywie. Zgodnie z powyższym stwierdza się, że obszary ujęte w diagnozie kompleksowo opisują aktualną sytuację miasta w analizowanych sferach.

Wnioski z diagnozy zostały umieszczone w rozdziale 1.5 *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035*. Wyodrębniono trzy kluczowe obszary funkcjonowania miasta: społeczno-demograficzne, gospodarcze oraz przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe. Ten podział pozwolił na zachowanie spójności opracowania na poziomie diagnostycznym oraz strategicznym. Wnioski płynące z diagnozy stanowiły podstawę i bezpośredni punkt wyjścia do stworzenia części strategicznej dokumentu. W rozdziale 2.2 *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* zaprezentowano cele strategiczne rozwoju miasta wraz z kierunkami działań podejmowanymi dla ich osiągnięcia. Zakłada się, że realizacja poszczególnych działań będzie miała wpływ na poprawę sytuacji miasta w sferze społecznej, gospodarczej oraz funkcjonalno-przestrzennej, co świadczy o ich trafnym zdefiniowaniu i dopasowaniu do obecnych barier i szans rozwojowych miasta.

3.4.3 Spójność wewnętrzna

Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej pozwoliły na identyfikację problemów i potencjałów rozwojowych miasta. W sposób skondensowany przedstawiono je w analizie SWOT. Konsekwencją tego było sformułowanie celów strategicznych wraz z kierunkami działań, określającymi narzędzia i sposoby realizacji zaplanowanej interwencji. Wyodrębniono trzy cele strategiczne dla Miasta Maków Mazowiecki – z tego dwa dotyczą sfery społeczno-gospodarczej, natomiast jeden sfery funkcjonalno-przestrzennej, przy czym każdy z celów wielokierunkowo oddziałuje na rozwój całego miasta, co świadczy o wysokim poziomie komplementarności interwencji. Do każdego z celów strategicznych przypisano podstawowe założenia, ich specyfikacja została uszczegółowiona na poziomie kierunków działań. Główne cele i kierunki rozwoju miasta sformułowano tak, aby skutecznie się uzupełniały, przy jednoczesnym oddziaływaniu na każdy z obszarów funkcjonowania miasta. Podstawowe cele skoncentrowane są na poprawie kluczowych sfer funkcjonowania miasta - wspieraniu kapitału społecznego i ludzkiego poprzez gwarantowanie wysokiej jakości życia, poprawy sytuacji w lokalnej gospodarce i lokalnym rynku pracy, zrównoważonym rozwoju funkcjonalno-przestrzennym miasta. Analiza Strategii wykazuje, iż w dokumencie zachowana została właściwa logika powiązań pomiędzy wnioskami z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej a wyznaczonymi celami strategicznymi i kierunkami działań. Realizacja celów strategicznych przyczyni się zatem do niwelowania zidentyfikowanych słabych stron miasta, jak i wykorzystania jego potencjałów.

3.4.4 Spójność zewnętrzna

Zapisy projektu *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* są komplementarne wobec nadrzędnych dokumentów strategicznych oraz planistycznych i powstały w oparciu o cele rozwojowe dotyczące zarówno najbliższego otoczenia Miasta Maków Mazowiecki, jak i całego kraju. W rozdziale 1.3 projektu *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* wykazano w sposób przejrzysty jej komplementarność wobec *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*. Strategia ma ponadto charakter komplementarny wobec zapisów takich dokumentów, jak *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*, *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego*, *Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku*. Spójność Strategii z nadrzędnymi dokumentami umożliwia realizację założeń finansowania z funduszy Unii Europejskiej i ma duże znaczenie w kontekście możliwości kompleksowej realizacji celów rozwojowych.

3.4.5 Skuteczność i efektywność

System wdrażania *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* został opisany w rozdziale 3. dokumentu. Przedstawiono tam w sposób czytelny sposób realizacji Strategii, procedurę monitoringu, sposób ewaluacji oraz warunki aktualizacji dokumentu. Określono ponadto, w sposób szczegółowy, potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć związanych z realizacją Strategii.

Rozdział 2.5. zawiera ponadto określenie rezultatów planowanych działań w ujęciu wskaźnikowym, przyporządkowanych do każdego z wyodrębnionych celów strategicznych oraz kierunków działań. Przy każdym ze wskaźników ujęto rok bazowy, oczekiwaną tendencję (wzrostowa lub spadkowa) oraz źródło danych. Dla niektórych wskaźników możliwe było określenie wartości bazowej – mowa tu o danych, odnotowywanych rokrocznie w statystykach publicznych (BDL GUS). Uwzględnienie oczekiwanego rezultatu i tendencji (wzrostowej lub spadkowej) pozwoli na bieżący monitoring planowanych działań oraz ocenę ich efektywności i skuteczności.

O potencjalnej efektywności i skuteczności projektu *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* świadczy również uwzględnienie potencjalnych źródeł finansowania w ramach działań, zakładające ich dywersyfikację. Korzystanie z zewnętrznych źródeł określonych w strategii zwiększa prawdopodobieństwo skutecznej realizacji działań.

3.4.6 Podsumowanie

Analiza zapisów dokumentu wykazała, iż realizacja zaplanowanych działań przyniesie wymierne efekty, a nakłady ponoszone w celu realizacji założeń *Strategii Rozwoju Miasta Maków Mazowiecki na lata 2025-2035* będą adekwatne w odniesieniu do zaplanowanych rezultatów. Stwierdza ona:

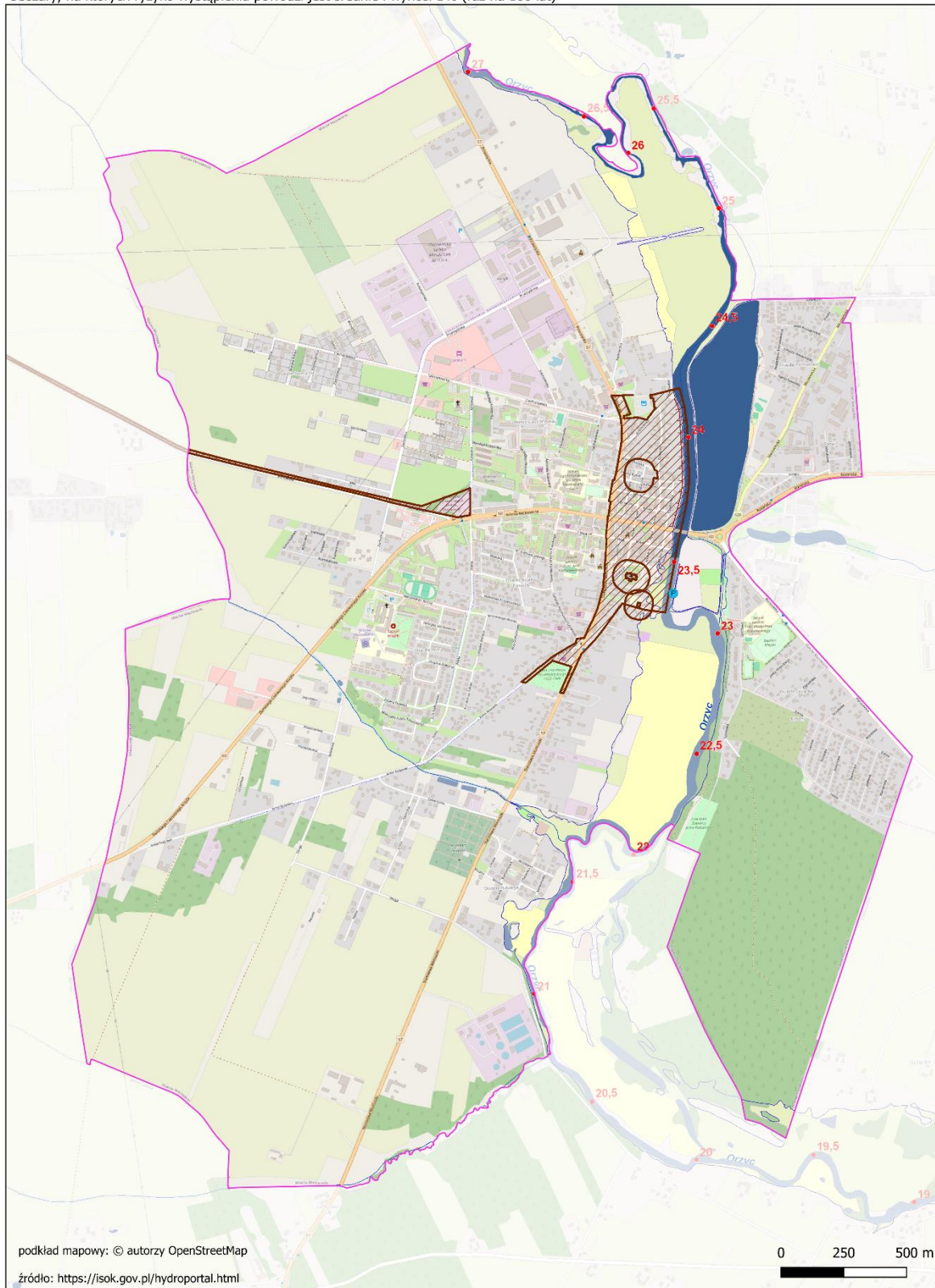
- kompletność dokumentu,
- trafność celów strategicznych i kierunków działań w kontekście skutecznie zdiagnozowanych problemów i wyzwań Miasta Maków Mazowiecki,
- oczekiwaną skuteczność i efektywność działań,
- spójność wewnętrzną strategii pomiędzy częścią diagnostyczną i strategiczną,
- spójność zewnętrzną, oznaczającą komplementarność wobec jej założeniami i założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnych.

W związku z powyższym rekomenduje się uchwalenie dokumentu

Załącznik 1. Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego

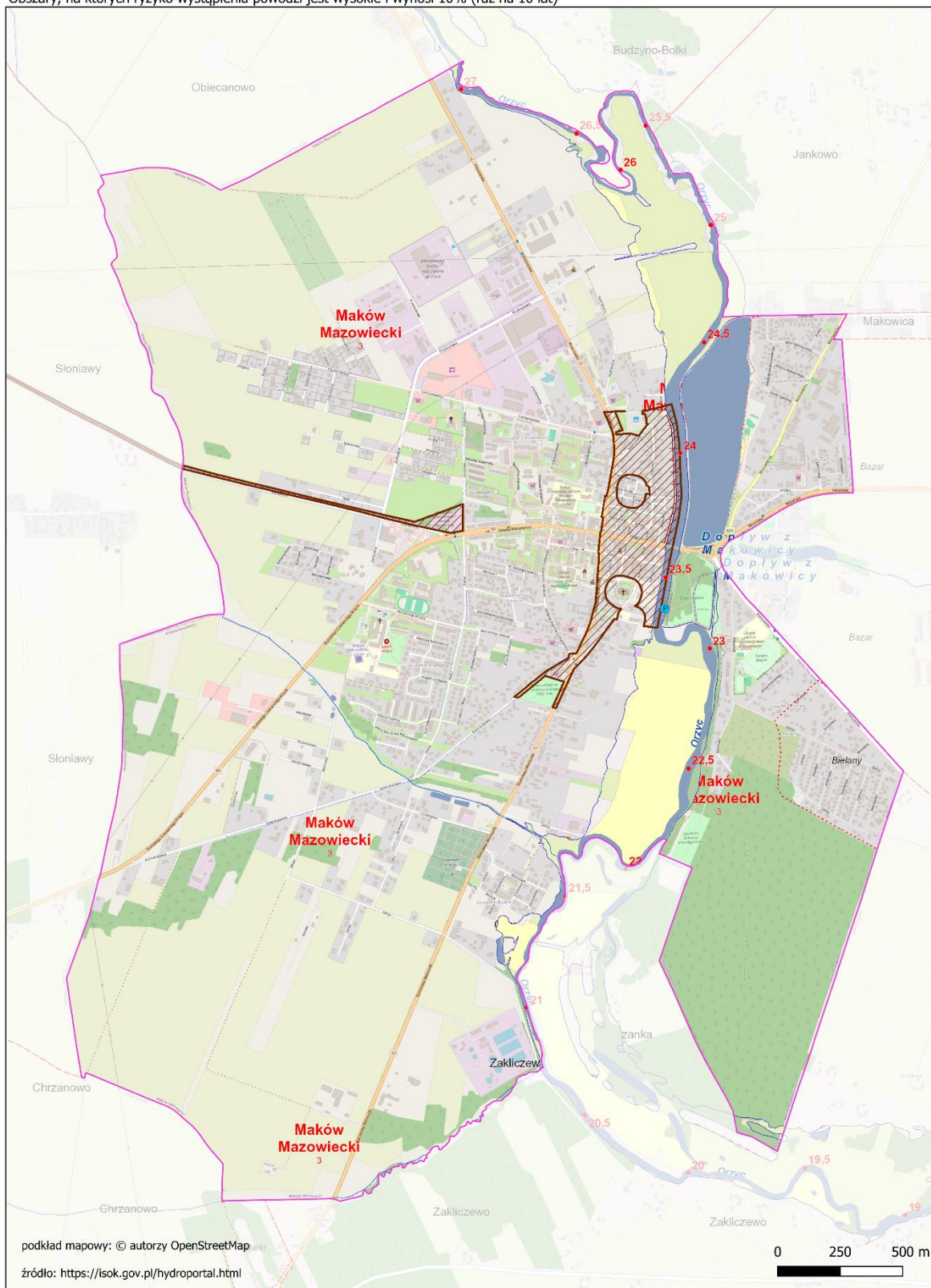
Mapa ryzyka powodziowego

Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

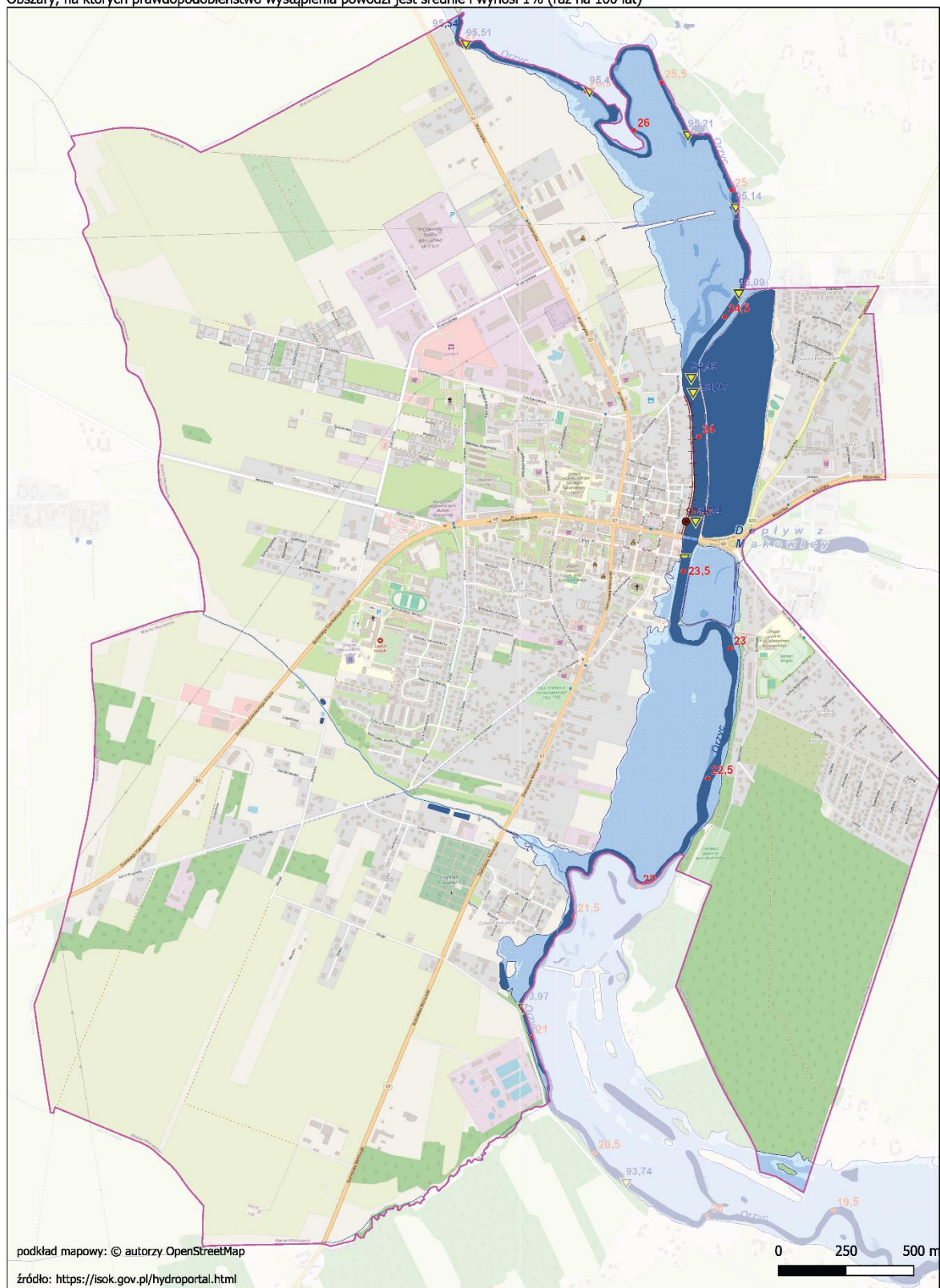
Mapa ryzyka powodziowego

Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

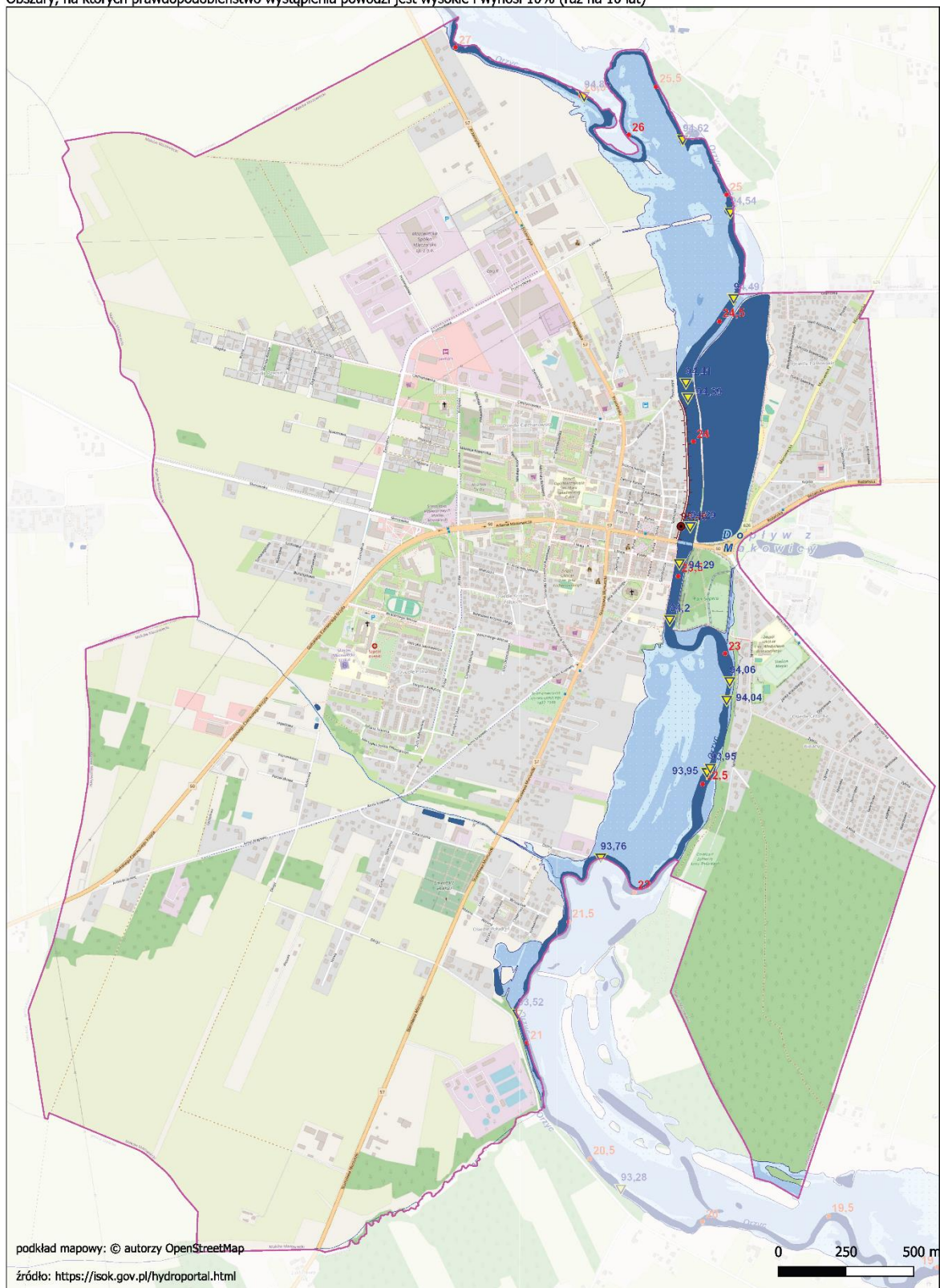
Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

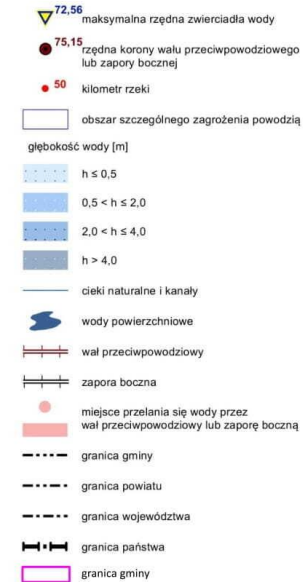
Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

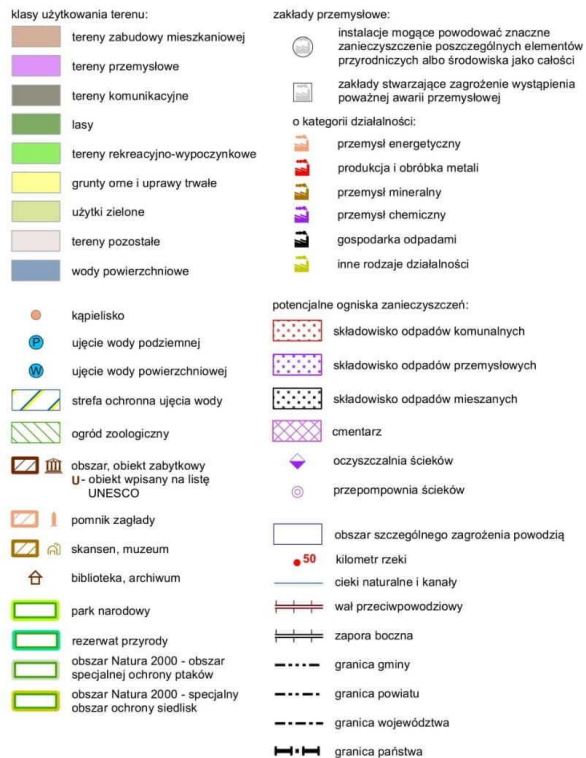
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW

MAPA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO

Potencjalne negatywne skutki dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej

Potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych

